
STRUCTURI POLITICE ALE REGIMULUI COMUNIST. STUDIU DE CAZ - ORGANELE LOCALE ALE PUTERII DE STAT. 1948-1965

de Mihaela Cristina Verzea

„Organele de partid conduc și îndrumază Sfaturile Populare prin hotărârile și directivele date și prin comuniștii care sunt trimiși să muncească în cadrul Sfaturilor Populare”¹.

În analiza organelor locale ale puterii de stat ne vom raporta în primul rând la prevederile constituționale legate de acest subiect. Vom evidenția evoluția acestor structuri politice, vom aborda totodată problema raionării teritoriului R.P.R., a aplicării reformei administrativ-teritoriale de inspirație sovietică din perspectiva structurilor create de Partidul-Stat pentru realizarea sa. Vom insista asupra modului în care Partidul Muncitoresc Român a dirijat activitatea structurilor politice locale, influențându-le componența prin procesele electorale îndeaproape controlate. Studiul se bazează în principal pe exploatarea surselor inedite, a documentelor de arhivă existente în fondurile C.C. al P.C.R. – Cămară și C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică.

REGLEMENTĂRI LEGISLATIVE

În conformitate cu textul Constituției din 1948, organele locale ale puterii de stat erau Consiliile Populare locale. Titlul VI, art. 77, preciza: *„Consiliile Populare locale sunt organe reprezentative, alese pe patru ani, prin vot universal, direct, egal și secret”²*. Partidul-Stat își exercita puterea pe plan local prin

¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică, dosar nr. 62/1955, f. 23. Extras dintr-un referat al Secției organelor Conducătoare de Partid, Sindicale și de U.T.M., cu privire la munca Sectoarelor Sindicat, U.T.M., Sfaturi Populare ale comitetelor regionale de partid din 20 septembrie 1955.

² *Monitorul Oficial*, nr. 87 bis din 13 aprilie 1948.

intermediul acestor structuri, aflate sub controlul total al organelor locale de partid. Articolul 78 dezvăluia prerogativele Consiliilor Populare locale, care³:

- îndrumau și conduceau activitatea economică, socială și culturală locală, potrivit legilor și dispozițiilor organelor administrative superioare;
- elaborau și executau planul economic și bugetul general al statului;
- se îngrijeau de buna administrare a bunurilor și întreprinderilor locale, de păstrarea ordinii publice, de apărarea drepturilor locuitorilor, de respectul și aplicarea legilor;
- luau măsuri necesare bunului mers al gospodăriilor locale.

În executarea acestor atribuții ele se sprijineau pe „*larga participare a maselor populare*” (art. 79)⁴. Consiliile Populare locale se întruneau în sesiuni ordinare și extraordinare de lucru. Comitetele executive reprezentau „*organele de direcție și execuție*” ale Consiliilor Populare locale (art. 82). Teritoriul R.P.R. era împărțit din punct de vedere administrativ în comune, plăși, județe și regiuni.

În ședința din 10 ianuarie 1949, Biroul Politic aproba proiectul legii Consiliilor Populare prezentat de Teohari Georgescu⁵. Ministrul de Interne arăta că „*aparatul de stat a fost luat cu asalt la 6 martie 1945 și au putut intra elemente democratice puse de popor. Conducerea Partidului a dat ajutor, astfel că prefecții și primarii au putut fi schimbați în proporție de 91%*”⁶. Aparent, lucrurile mergeau bine, însă „*pe măsură ce regimul nostru mergea înainte, se observa că aparatul administrativ nu mai corespunde situației în care ne găsim din punct de vedere politic și economic*”.

Teohari Georgescu a exprimat direct una din ideile pe care ținem să o subliniem în acest articol. Este vorba de faptul că într-un regim socialist totalitar, instituțiile de stat aveau corespondent în structurile politice de partid: „*În toate problemele, Partidul trebuie să dubleze aparatul de stat*”⁷. Consiliul Popular avea un comitet executiv, care se subordona în plan orizontal Consiliului Popular respectiv, iar vertical se subordona organului imediat superior, mergând până la Marea Adunare Națională. Principiile enunțate de secretarul C.C. s-au regăsit și în legea nr. 17 a Consiliilor Populare.

De ce era necesară reforma administrativă? „*Reforma în organizarea aparatului de stat este importantă pentru că nu putem pune problema dictaturii proletarietului, fără organele respective. Partidului i se dă totodată un instrument*

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

⁵ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie, dosar nr. 2/1949, f. 15-18.

⁶ Până la 23 august în cele 56 de județe, 424 plăși, 191 orașe și 6.276 comune – sate au funcționat prefecți, pretori și primari, numiți de Ministerul de Interne, cărui i se subordonau. Schimbarea lor era esențială pentru noua instalație la putere după 6 martie 1945 – Idem, fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică, dosar nr. 53/1955, f. 1.

⁷ Idem, fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie, dosar nr. 2/1949, f. 15.

puternic care-i va ușura munca și îl va scuti să devină un hamal în toate problemele". Afirmațiile lui Teohari Georgescu erau confirmate și de Ana Pauker, în aceeași ședință a Biroului Politic al C.C. al P.M.R.: „*Ce vrem noi cu aceste Consilii Populare care nu sunt o simplă formă administrativă? Sovietele s-au făcut pentru ca dictatura proletariatului să fie exercitată direct de proletariat împreună cu țărănimea muncitoare. Noi nu vom putea exercita dictatura proletariatului fără aceste organe ale puterii locale, dacă vom face colhozuri trebuie să vedem cu cine vom da lupta contra chiaburilor care se vor ridica împotriva acestor colhozuri – de aceea ne trebuie aceste Consilii Populare*”⁸.

Aceste structuri politice au fost „*infuzate permanent cu elemente ale partidului comunist, care vor aplica politica acestuia în toate domeniile social-politice și economice*”⁹.

Având acordul forurilor superioare, în sesiunea din 13 ianuarie 1949, Marea Adunare Națională a aprobat legea nr. 17 asupra Consiliilor Populare¹⁰. Art. 1 preciza că „*în comune, plăși și județe funcționează Consilii Populare ca organe locale de stat*” și „*ele poartă denumirea de Sfaturi Populare*”, alese pentru o perioadă de 4 ani. Din rândul acestora se alegeau Comitetele executive.

Teoretic, întreg Consiliul Popular putea fi revocat prin voința alegătorilor, ceea ce evident nu s-a întâmplat niciodată, întrucât, așa cum vom vedea, listele de candidați în alegerile pentru Sfaturile Populare erau în prealabil verificate și aprobate de Partidul-Stat. Numărul membrilor Consiliilor Populare se stabilea prin legea electorală. Articolele 5-17 descriau pe larg unitățile administrativ-teritoriale din cuprinsul noului stat de democrație populară¹¹.

Membrii Consiliilor Populare purtau denumirea de deputat: comunal, de plasă și județean, după unitatea pe care o reprezentau (art.17). Drepturile și

⁸ *Ibidem*, f. 18.

⁹ A. Banciu, *Istoria vieții constituționale din România (1866-1991)*, București, 1996, p. 205-206.

¹⁰ *Monitorul Oficial*, partea I-a, nr. 12 din 15 ianuarie 1949, p. 551-556.

¹¹ **Comunele** se împărțeau în comune rurale și comune urbane. Comunele rurale erau unități administrative formate din unul sau mai multe sate sau cătune, în timp ce comunele urbane erau centre de populație declarate astfel prin decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale (ele se împărțeau în comune urbane nereședință de județ și comune urbane reședință de județ). **Plasa** era o unitate administrativă, alcătuită din mai multe comune rurale sau urbane nereședință având interese economice comune. **Județul** era definit ca „*o unitate administrativă alcătuită din mai multe plăși, având interese economice comune*”, el cuprinzând toate comunele rurale și urbane aflate pe teritoriul său precum și comuna urbană reședință, cu excepția Capitalei R.P.R. și a comunelor urbane asimilate cu județul. **Capitala și comunele urbane** asimilate cu **județul** erau direct legate de Marea Adunare Națională, Consiliul de Miniștri și organele administrative centrale de resort. Înființarea și desființarea de comune și plăși, trecerea centrelor populate de la o comună la alta și a comunelor de la o plasă la alta, înființarea și desființarea județelor, schimbarea limitelor teritoriale, a denumirilor și a reședințelor județelor, împărțirea Capitalei pe sectoare se făceau prin decret al Prezidiului Marii Adunări Naționale. – *Ibidem*.

obligățiile membrilor Consiliilor Populare erau specificate de articolele 42, 45, 47: nu puteau fi reținuți, arestați sau instruiți în timpul sesiunilor decât cu autorizarea Consiliului Popular respectiv, iar între sesiuni, cu acordul Comitetului Executiv; puteau supune spre aprobare Consiliului Popular și Comitetului executiv orice problemă de competență acestora; puteau formula cereri și pune întrebări Comitetului executiv și șefilor secțiunilor în cadrul activității lor, aceștia fiind obligați să răspundă în scris sau verbal în termen de 5 zile; puteau cere informații de la instituțiile, întreprinderile și organizațiile aflate pe teritoriul Consiliului Popular; aveau obligația de a păstra legătura cu alegătorii lor și de a participa la lucrările Consiliului Popular.

Față de articolele din textul legii fundamentale, legea nr. 17 dezvoltă atribuțiile organelor locale ale puterii de stat (anexa 1) și informațiile cu privire la organele executive ale Consiliilor Populare¹².

Cum funcționau Consiliile Populare?

Se convocau de comitetele lor executive în sesiuni ordinare și extraordinare¹³.

Unitatea administrativ-teritorială	Sesiunile ordinare se organizează
Comune	O dată pe lună
Plăși	O dată la două luni
Județe	O dată la trei luni

Convocările trebuiau să cuprindă data și ora ședinței, precum și ordinea de zi. Ordinea de zi se afișa la sediul Consiliului Popular respectiv și se comunica Consiliului Popular imediat superior. Ședințele Consiliului erau publice.

Într-un sistem socialist totalitar tot ceea ce încerca să demonstreze caracterul democratic al unei structuri politice, al unei acțiuni instrumentate de statul democrat-popular, era în fapt un exercițiu de creare a aparenței legalității. Articolul 48 al legii 17 stipula că Adunările Populare ajutau și controlau Consiliile Populare în munca lor. Totodată, masele populare participau la organizarea lucrărilor organelor locale ale puterii de stat, prin intermediul Comisiilor permanente și a Comitetelor de Cetățeni¹⁴. Nimic mai fals. În realitate, Partidul Muncitoresc Român, prin structurile sale de conducere, organe centrale și locale decidea activitatea Sfatului Popular.

Capitolul V al legii 17 stabilea raporturile existente între Consiliile Populare și comitetele lor executive cu organele superioare. Marea Adunare Națională, Prezidiul Marii Adunări Naționale și Consiliile Populare superioare exercitau

¹² *Ibidem*, p. 552-553.

¹³ *Idem*, partea I-a, nr. 12 din 15 ianuarie 1949, p. 553.

¹⁴ *Ibidem*, p. 554.

controlul asupra activității Consiliilor Populare Inferioare. Consiliul de Miniștri, organele administrative centrale de resort și comitetele executive superioare exercitau controlul asupra activității comitetelor executive subordonate (art. 66)¹⁵.

Dispozițiile finale și tranzitorii precizau că până la efectuarea primelor alegeri pentru Consiliile Populare, atribuțiile acestora și ale Comitetele lor executive urmau să fie exercitate de Comitetele provizorii, numite de Consiliul de Miniștri pentru județe, municipii și orașe reședință și de Comitete provizorii județene pentru plăși și comunele urbane nereședință și rurale.

Dintr-un raport al Serviciului de Sinteză al Direcției Organizatorice, intitulat „*Atmosfera politică din țară din cursul lunii ianuarie 1949*”, în lista evenimentelor politice de mare importanță era trecută și legea Sfaturilor Populare, alături de prelucrarea planului de stat pe 1949, legea pedepsei cu moartea, legea asigurărilor sociale, noul sistem de salarizare și contractul colectiv, problema colectivizării¹⁶. Iată modul în care era consemnată reacția populației la adoptarea acestei legi: „*Legea Sfaturilor Populare [prin] care masele largi sunt atrase în conducerea și guvernarea statului prin organe ale puterii locale a frământat orașele și satele, fiind obiectul preocupării țărănimii care a început să se gândească la cei care trebuie să alcătuiască aceste sfaturi – de asemenea se interesează cum vor funcționa, cum se vor face alegerile și cine va putea fi ales în conducerile sfaturilor, în majoritatea județelor punând întrebări în legătură cu tehnica organizării. În județul Târnava Mică există o teamă a țărănimii sărace de a nu pătrunde chiaburii în sfaturi, în cazul în care alegerile vor fi secrete. În Covurlui, apariția acestei legi a întărit autoritatea țărănimii sărace care acum se împotrivesc (sic!) cu mai multă îndârjire chiaburilor, demascându-i ca pe dușmani ai țărănimii muncitoare. N-a lăsat indiferentă nici chiaburimea, care încearcă să-și pregătească terenul de pătrundere în aceste Sfaturi. În județul Roman, în special în comunele Secuieni și Porcești chiaburii au căutat să denatureze rolul Sfaturilor Populare, prezentându-l ca un comitet de execuție, care se va ocupa cu pedeapsa cu moartea. În județul Putna, localitățile Cucova și Mărășești, elemente dușmănoase au arătat că Sfaturile Populare vor lua locul organizațiilor de bază*”.

Ședința Secretariatului C.C. al P.M.R. din 17 ianuarie 1949 a hotărât constituirea Comisiei de Stat pentru aplicarea legii Consiliilor Populare¹⁷. Ea urma să funcționeze pe lângă Consiliul de Miniștri, fiind condusă de Teohari Georgescu, în calitate sa de Ministru al Afacerilor Interne, ajutat de alți 8 membri și „un aparat”. Sfatul consilierilor sovietici era indispensabil în privința modului în care

¹⁵ *Ibidem*, p. 555.

¹⁶ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică, dosar nr. 8/1949, f. 2-3.

¹⁷ Arhivele Naționale ale României, *Stenogramele ședințelor Biroului Politic și ale Secretariatului Comitetului Central al P.M.R.*, vol. II, 1949, București, 2003, p. 17, 21.

trebuia să funcționeze această structură politică. În componența acestei comisii au intrat: Teohari Georgescu – ministru al Afacerilor Interne, în calitate de președinte, Gheorghe Apostol¹⁸, Avram Bunaciu, Vasile Luca, Vasile Mârza, Eduard Mezincescu, Traian Săvulescu, Vasile Vaida și Gheorge Vasilichi¹⁹. Pentru o mai bună funcționare a acestei structuri s-a hotărât înființarea unor subcomisii: Organizatorică, teritorială, economico-financiară, personal, administrativă.

Redăm programul de lucru al Comisiei de Stat pentru punerea în aplicare a legii Sfaturilor Populare, program care evidențiază implicarea P.M.R.-ului în activitatea acestei structuri politice de stat²⁰:

Etape	Data finalizării/ 1949	Observații
1. Pregătirea lucrărilor pentru constituirea Comitetelor Provizorii	28 februarie	<p>Seleționarea și desemnarea membrilor comitetelor provizorii de către Consiliul de Miniștri pentru județe, municipii și orașe reședință, Comitetele provizorii județene pentru plăși și comune rurale și urbane nereședință <i>îi era încredințată Comitetului Central al P.M.R.</i> prin organizațiile județene ale P.M.R., ajutate de un corp de instructori (~30), special instruiți în aceste sens.</p> <p>Instructajul era făcut de cadrele Ministerului Afacerilor Interne, atent verificate de Partidul-Stat.</p>
2. Instruirea membrilor Consiliilor Populare asupra sarcinilor lor.	5 martie	
3. Pregătirea lucrărilor pentru punerea în funcțiune a Comitetelor Provizorii	1 martie	
4. Instructajul salariaților Comitetelor Provizorii	15 aprilie	
5. Pregătirea lucrărilor pentru organizarea secțiilor Consiliilor Populare și integrarea în acestea a serviciilor exterioare ale ministerelor și a fostelor administrații locale (primării, prefecturi)	15 aprilie	
6. Pregătirea lucrărilor privitoare la funcționarea secțiilor Consiliilor Populare (Comitetelor provizorii)	15 aprilie	
7. Pregătirea lucrărilor privitoare la organizarea sectorului financiar și economic al Comitetelor provizorii	15 martie	
8. Pregătirea lucrărilor pentru revizuirea împărțirii administrative a țării	1 mai	

¹⁸ Inițial a fost desemnat Miron Constantinescu, președintele Comisiei de Stat a Planificării, el fiind înlocuit cu Gheorghe Apostol, președintele C.G.M. – A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie*, dosar nr. 219/1949, f. 3.

¹⁹ *Ibidem*, f. 3.

²⁰ *Ibidem*, f. 5-8.

Comisia de Stat pentru punerea în aplicare a legii Sfaturilor Populare a emis „*Instrucțiunile pentru organizarea și funcționarea secțiunilor de resort ale Comitetelor Provizorii Județene*”²¹ (anexa 2).

După finalizarea acțiunii de instalare a comitetelor provizorii la județe, Comisia de stat pentru Sfaturile Populare a constatat necesitatea creării în cadrul Consiliului de Miniștri „*a unui organism viu care să coordoneze munca comitetelor provizorii, mai ales pentru perioada de acum înainte, când trebuie urmărită activitatea acestor comitete*”²².

Compoziția Comisiei de Stat pentru aplicarea legii Sfaturilor Populare și a Comitetelor provizorii în anul 1949 se prezenta astfel²³:

Numărul total al salariaților	61.861, din care 41.655 (63,7%) încadrați în aparatul de stat după 23 august 1944
Compoziția socială	9.079 – muncitori, 14,6%
	38.759 – țărani, 62,6%
	12.780 – funcționari, 20,6%
	1.243 – intelectuali, liber profesioniști, 2%
Numărul membrilor de partid	31.776 (51,36%)
Numărul membrilor de partid din rândul cadrelor de conducere	Din cele 23.127 cadre, 17.206 sunt membri de partid, adică 74,3%

RAIONAREA ȘI ALEGERILE PENTRU SFATURILE POPULARE

Reforma administrativ-teritorială a devenit în anul 1950 o necesitate pentru liderii Partidului – Stat, întrucât vechea formulă de organizare „*era o rămășiță a regimului burghezo-moșieresc*”, ea constituind „*o frână în dezvoltarea regimului de democrație populară pe drumul construirii socialismului*”²⁴.

²¹ *Ibidem*, f. 18-26.

²² Arhivele Naționale ale României, *Stenogramele ședințelor Biroului Politic și ale Secretariatului Comitetului Central al P.M.R.*, vol. II, 1949, p. 259. În ședința Secretariatului din 10 mai 1949, Vasile Luca declara: „*Concret este nevoie de un aparat care să prelucereze problemele adresate Guvernului și astfel să păstrăm legătura strânsă între organele de jos și Guvern, care se adresează Sfaturilor, să instruiți și cere îndeplinirea planului prin acest aparat*”. Comuniștii doreau practic să evite transformarea acestui nou aparat într-o structură care să știrbească din autoritatea guvernului. – Comisia Prezidențială pentru analiza dictaturii comuniste din România, *op.cit.*, p. 156.

²³ A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică*, dosar nr. 47/1949, f. 19.

²⁴ Arhivele Naționale ale României, *Stenogramele ședințelor Biroului Politic și ale Secretariatului Comitetului Central al P.M.R.*, vol. III, 1950-1951, București, 2004, p. 298. Din cauza vechii împărțiri administrative, regiunile industriale erau despărțite în mod artificial de regiunile agricole. Pentru a-și justifica acțiunea, comuniștii au căutat argumente, altele decât cele reale, care constau în dorința de implementare a modelului sovietic și în acest domeniu. Existau plăși, foarte diferite sub

Ce a însemnat raionarea și care au fost consecințele ei asupra structurilor politice de stat?

Aceasta a vizat introducerea unui control direct și centralizat al puterii politice la nivel local. Din punct de vedere economic, s-a urmărit „ca fiecare regiune să aibă industrie și posibilități proprii de aprovizionare”²⁵.

Hotărârea plenarei C.C. al P.M.R. din 15-17 mai 1950 stabilea că: „Raionarea teritoriului trebuie să se întemeieze pe faptul principal al schimbării caracterului puterii locale care nu mai este executată prin funcționari numiți de sus, ci prin organe alese – Sfaturile Populare care își trag autoritatea din legătura lor strânsă cu poporul muncitor pe care îl mobilizează și organizează în scopul construirii socialismului”²⁶. În realitate, Sfaturile Populare au fost controlate nu de popor ci de organele locale de partid.

Reorganizarea politico-administrativă a teritoriului R.P.R. avea următoarele obiective:

- să corespundă organizării statului de tip nou, regimului de democrație populară, care își exercita puterea prin organe alese (Sfaturile Populare);
- „să exprime și sub acest aspect rolul politic conducător al clasei muncitoare”;
- să asigure cooperarea dintre Marea Adunare Națională și Sfaturile Populare;
- să creeze „unități administrative armonioase întemeiate pe: studiul structurii social-economice și perspectivei de dezvoltare, unități naturale geografice și rețeaua căilor de comunicație”;
- să asigure realizarea transformării socialiste a agriculturii;
- raioanele urmau să devină unități economice de mare însemnătate, „puncte de întâlnire a structurii socialiste la sate”;
- să lichideze rămânerea în urmă a unor unități politico-administrative;
- să acorde importanță condițiilor geografice, istorice și naționale;
- să corespundă intereselor apărării naționale (obiectiv care nu era făcut public).

Indiscutabil, raionarea a avut pentru Partidul-Stat în primul rând o semnificație politică. Punctul de vedere al lui Stalin cu privire la raionare, exprimat la Congresul al XVI-lea al P.C. (b) U.S., împărțit de elitele comuniste autohtone, ni se pare foarte elocvent în această direcție: „Scopul raionării – de a apropia aparatul de partid, sovietic și economic, cooperatist de raion și sat, pentru a obține

raportul numărului de locuitori sau județe care aveau suprafețe teritoriale disproporționate, unele dețineau suprafețe mici, iar altele se aflau la polul opus cu suprafețe foarte întinse, etc.

²⁵ N. Ionescu Gură, *Stalinizarea României...*, p. 182.

²⁶ A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie*, dosar nr. 92/1950, f. 1.

posibilitatea de a rezolva la timp problemele urgente ale agriculturii, a ridicării ei, a reconstruirii ei. În acest sens împărțirea în raioane a dat un câștig uriaș întregii noastre construcții”²⁷. Nu doar colectivizarea a fost coordonată prin intermediul Sfaturilor Populare, dar și toate celelalte domenii din activitatea de stat.

„*Raportul asupra reorganizării administrativ-economice a teritoriului R.P.R.*”, descria noile unități administrative²⁸:

Unitatea teritorială	Ce reprezenta?
Județul sau regiunea	O puternică unitate politico-administrativă teritorială, „pe care să se sprijine direct <i>Comitetul Central al P.M.R.</i> și <i>Guvernul R.P.R.</i> ”, în aplicarea politicii partidului și statului
Orașul	Centru politico-administrativ important, industrial și comercial, întemeiat pe o concentrare masivă de populație. Existau trei tipuri de orașe: orașe de însemnătate republicană, orașe subordonate direct județului, regiunii, care nu făceau parte din raioane și orașe subordonate raioanelor
Raionul	Unitate organizatorică operativă din punct de vedere economic, politic, administrativ, alcătuit din mai multe comune, capabile să mobilizeze masele muncitoare pentru construirea socialismului. Raioanele erau de două feluri: raioane alcătuite din mai multe comune și raioane orașenești, subîmpărțiri ale orașelor
Comuna	Centru important de populație țărănească alcătuit din mai multe sate apropiate, cu o populație medie de 3.000 locuitori

Cel mai important rol în desfășurarea acestui proces l-a avut așa cum era și de așteptat Partidul Muncitoresc Român, care a acționat prin intermediul unor structuri politice special create pentru reușita acțiunii de raionare. De altfel, raportul preciza: „*Întreaga lucrare de pregătire a noii împărțiri administrativ-economice a teritoriului R.P.R., lucrare deosebit de grea și de complicată va trebui să fie făcută sub conducerea și controlul Partidului*”²⁹. Pregătirea raionării a fost coordonată pe linie de partid de o Comisie³⁰ desemnată de *Comitetul Central*, incluzând reprezentanți ai *Comisiei de Stat* pentru aplicarea *Legii Sfaturilor Populare*, *Comisia de Stat a Planificării*, *Ministerul Forțelor Armate*, ai *Secției Organelor Conducătoare de Partid*, *Sindicale* și de *U.T.M.* și ai *Secției Propagandă și Agitație*. *Comisia* urma să lucreze sub președinția unui membru al *Comitetului Central al P.M.R.*. O serie de ministere trebuiau să colaboreze cu

²⁷ Arhivele Naționale ale României, *Stenogramele ședințelor Biroului Politic și ale Secretariatului Comitetului Central al P.M.R.*, vol. III, 1950-1951, București, 2004, p. 299.

²⁸ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – *Cancelarie*, dosar nr. 181/1950, f. 11.

²⁹ *Idem*, dosar nr. 199/1950, f. 15.

³⁰ *Idem*, dosar nr. 181/1950 f. 12.

această structură: Ministerul Agriculturii, Ministerul Comunicațiilor, Ministerul Construcțiilor (pentru drumurile de interes național), Departamentul Gospodăriei Locale (pentru drumurile de interes local), ministerul Învățământului. Componenta comisiei a fost stabilită la 31 mai 1950: Teohari Georgescu – în calitate de președinte, Mihail Roller, Anton Moldovanu – din partea C.C. al P.M.R., Petre Năvodaru, consilier ministerial din partea Comisiei de Stat a Planificării și Munteanu - șeful Diviziei Dezvoltării Economice a Teritoriului, colonelul Bodea din partea Ministerului Forțelor Armate, conferențiar Herpat de la Ministerul Învățământului, director Petre Belle, director adjunct Armand Radu și Aurel Sava, șef de serviciu, din partea Comisiei de Stat pentru aplicarea Legii Sfaturilor Populare. Petre Belle a fost ales secretar al acestei comisii³¹.

Lucrările Comisiei s-au desfășurat pe etape: într-o primă fază se făcea delimitarea preliminară a județelor și raioanelor, apoi se controlau pe teren aceste delimitări, precum și propunerile de raionare, în final realizându-se delimitarea definitivă a județelor, raioanelor și comunelor.

Sedința Secretariatului din C.C. al P.M.R. din 27 iunie 1950 a hotărât măsurile care trebuiau luate în vederea pregătirii alegerilor pentru Sfaturile Populare, principiile directe ale noii legi electorale, restructurarea organelor locale al puterii de stat, formarea Comisiilor și subcomisiilor de pregătire a alegerilor, depunerea listelor de candidați în numele Frontului Democrației Populare³².

Vasile Luca afirma: *„Aceste alegeri trebuiesc făcute cât mai repede. Sarcinile care stau în fața partidului depășesc formele organizatorice actuale ale statului. Sunt astăzi imense sarcini, cărora Comitetele Provizorii nu le pot face față, mai ales în domeniul economico-financiar. Deci este necesară crearea acestor organe corespunzătoare, lărgite”*³³.

Cine era răspunzător de organizarea alegerilor Sfaturilor Populare? *„E evident – Secretariatul”*, spunea liderul Partidului-Stat, tot el desemnând secretarii C.C. însărcinați cu pregătirea regulamentului de funcționare a Sfaturilor Populare: Alexandru Moghioroș, Teohari Georgescu, Iosif Chișinevschi și Vasile Luca. Partidul-Stat a condus acțiunea de pregătire a alegerilor Sfaturilor Populare.

Pentru organizarea alegerilor Sfaturilor Populare ale regiunilor, raioanelor și comunelor în toamna anului 1950 se impunea parcurgerea următorilor pași³⁴:

- raionarea țării (până la 1 septembrie trebuia definitivată, formulată și aprobată de către Comitetul Central al P.M.R. noua lege de raionare a teritoriului R.P.R.);

³¹ *Ibidem*, f. 16.

³² *Ibidem*, p. 298-301.

³³ A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie*, dosar nr. 47/1950, f. 5.

³⁴ *Ibidem*, f. 15.

- adoptarea noii legi electorale (până la 15 iulie se impunea redactarea noii legi electorale în baza căreia urmau să se facă alegerile; între 5-10 septembrie se convoca Marea Adunare Națională pentru votarea legii de raionare a țării);
- desfășurarea campaniei politice în vederea desfășurării alegerilor („munca de propagandă era dusă pe etape”, până la 25 iulie se populariza raionarea, iar până la 25 august legea electorală; cele două etape erau coordonate de către Comisie – structură de stat, sub îndrumarea Secretariatului C.C. al P.M.R.);
- întocmirea listelor de alegători (trebuiau verificate până la 15 iulie; se stabileau categoriile celor nedemni de a fi aleși și de a alege);
- stabilirea circumscriptiilor electorale și a secțiilor de votare;
- desemnarea candidaților (de la 1 iulie începea acțiunea de desemnare a candidaților pentru Sfaturile Populare);
- desemnarea Comisiei Centrale Electorale, a Președinților și membrilor Birourilor electorale și a președinților secțiunilor de votare (începând din 15 iulie);
- pregătirea imprimatelor și dotarea secțiilor de votare cu cele necesare alegerilor.

În ședința din iunie 1950 cu secretarii Comitetelor de partid județene, Petre Lupu, în calitate de șef adjunct al Secției Organelor Conducătoare de partid, Sindicale și de U.T.M., enumera criteriile de selectare a candidaților pentru Sfaturile Populare regionale³⁵ (anexa 3).

Structurile politice create de Partidul-Stat pentru alegerea organelor locale ale puterii de stat au fost: Comisia Centrală (de partid), și următoarele subcomisii – Subcomisia juridico-administrativă, Subcomisia organizatorică, Subcomisia de propagandă³⁶ (anexa 4).

Și pentru că toate hotărârile semnificative erau luate în ședințele plenare ale C.C. al P.M.R., la 23 iulie 1950, ședința plenară a C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri³⁷ decidea „raionarea administrativ-economică a Republicii Populare Române”³⁸. În practica legislativă românească din perioada comunistă s-a introdus „o inovație politico-juridică”, în sensul că unele dintre

³⁵ *Idem*, dosar nr. 238/1950, f.2-3. Aceste criterii au fost valabile și pentru candidații Sfaturilor Populare raionale, comunale.

³⁶ *Idem*, dosar nr. 47/1950, f. 19-20.

³⁷ Se va instaura o practică, prin care P.M.R.-ul emitea hotărâri comune ale Comitetului Central și Consiliului de Miniștri, dovadă clară a asimilării de către partid a funcțiilor statului, vizibilă și la nivel local, unde Sfaturile Populare și comitetele lor executive emiteau și aplicau decizii sub directă îndrumare a organizațiilor și comitetelor de partid.

³⁸ *Rezoluții și hotărâri ale Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român*, București, 1951, p. 253.

cele mai importante acte normative au îmbrăcat o dublă titulatură, fiind „hotărâri ale C.C. al P.M.R. și ale Consiliului de Miniștri”.

La 6 septembrie 1950 Marea Adunare Națională a votat legea nr. 5 pentru împărțirea administrativ-economică a țării, precum și legea privind înființarea Sfaturilor Populare ca organe locale alese ale puterii de stat (data alegerilor a fost fixată pentru 3 decembrie 1950). „Pe baza acestor documente normative, de partid și de stat, teritoriul României a fost transformat într-o structură administrativă de tip sovietic, cu regiuni și raioane, iar caracterul național al statului român a fost practic desființat”³⁹.

Legea pentru împărțirea administrativ-economică a României stabilea împărțirea țării în regiuni, orașe, raioane și comune. În locul celor 58 de județe, 424 plăși și 6.000 de comune au fost create 28 regiuni, 177 raioane și 4.025 comune, precum și 8 orașe de subordonare republicană (București, Cluj, Constanța, Galați, Iași, Ploiești, Stalin, Timișoara), care aveau un statut asemănător cu cel al regiunilor. Regiunile înființate (decretul nr. 231 din 4 octombrie 1950) erau: Arad, Argeș, Bacău, Baia Mare, Bârlad, Bihor, Botoșani, București, Buzău, Cluj, Constanța, Dolj, Galați, Gorj, Hunedoara, Ialomița, Iași, Mureș, Prahova, Putna, Rodna, Severin, Suceava, Stalin, Sibiu, Teleorman, Timișoara și Vâlcea⁴⁰. Prin decretul nr. 331 din 27 septembrie 1952 cele 28 de regiuni au fost reorganizate, reducându-se numărul lor la 18: Arad, Bacău, Baia Mare, Bârlad, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Hunedoara, Iași, Pitești, Ploiești, Oradea, Stalin, Suceava, Timișoara și Regiunea Autonomă Maghiară⁴¹.

Capitala era împărțită în 8 raioane: Stalin, 1 Mai, 23 August, Tudor Vladimirescu, Nicolae Bălcescu, Lenin, Gheorghiu-Dej, Grivița Roșie. Raioanele Capitalei aveau în subordine 14 comune suburbane: Bragadiru, Cățelu, Cetatea Voluntărească, Chiajna, Chitila, Fundeni-Dobrești, Jilava, Măgurele, Mogoșoaia, Otopeni, Pantelimon, Popești-Leordeni.

Comitetele provizorii conduceau noile structuri administrative până la alegerea Sfaturilor Populare. Prerogativele organelor locale ale puterii de stat nu s-au schimbat, însă au intervenit modificări în privința componenței lor numerice: comitetul provizoriu al capitalei avea 31 de membri, iar comitetele provizorii ale raioanelor capitalei aveau 15 membri. În cazul regiunilor

³⁹ A. Pentelescu, *Caracterul stalinist al constituției din anul 1952. O abordare istorică*, în *Analele Sighet, Anii 1949-1953. Mecanisme terorice*, 1999, p. 148-149.

⁴⁰ *Buletinul Oficial*, nr. 77 din 8 septembrie 1950, p. 857-859.

⁴¹ Reforma administrativ-teritorială nu a fost perfectă. După definitivarea raionării s-au înregistrat mai multe contestații, astfel încât Secretariatul C.C. al P.M.R. a dispus la 6 septembrie 1951 crearea unei comisii de partid pentru a studia și a rezolva contestațiile privitoare la unitățile administrativ-teritoriale rezultate în urma raionării. Comisia era formată din: Teohari Georgescu, Emil Bodnăraș, Miron Constantinescu, Leonte Răutu, Ion Vințe. – A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie*, dosar nr. 101/1951, f. 1.

comitetele provizorii erau alcătuite din 15 membri, 11 membri la raioane, 9-11 membri la orașele de subordonare regională, iar la comune 7-9 membri.

Partidul-Stat a fost principalul actor al acestor reforme, raportul de activitate al Comisiei Centrale de Partid pentru pregătirea lucrărilor de raionare și a alegerilor Sfaturilor Populare stând mărturie în acest sens⁴². Astfel, aflăm că în ziua de 2 septembrie 1950 la sediul Comitetului Central au fost convocați prim-secretarii Comitetelor de partid regionale, pentru a fi instruiți în privința alegerilor. În zilele 11-12 septembrie la C.C. a avut loc un seminar comun cu secretarii Comitetelor de Partid regionale, care se ocupau cu problemele organizatorice și secretarii Comitetelor provizorii regionale (erau reuniți reprezentanți ai autorității de partid și de stat). Un alt seminar a mobilizat secretarii Comitetelor de partid regionale care se ocupau cu probleme de propagandă și agitație. S-au ținut „*consfătuiri cu redactorii responsabili ai presei din capitală și provincie, în care s-au dat îndrumări asupra rolului presei în campania electorală*”. Au fost selecționate cadrele necesare comisiilor electorale⁴³, regionale, raionale și orașenești, precum și membrii Consiliilor F.D.P., regionale și raionale. Totodată, demarată la 15 iulie 1950, selecționarea și verificarea candidaților pentru Sfaturile Populare Raionale era aproape terminată la sfârșitul lunii septembrie.

Se adresa Biroului Organizatoric al C.C. al P.M.R. propunerea de a hotărî următoarele⁴⁴:

- Fixarea alegerilor pentru data de 3 decembrie.
- Publicarea Decretului Prezidiului Marii Adunări Naționale pentru stabilirea datei alegerilor în ziua de 30 septembrie.
- Alcătuirea Comisiei Centrale Electorale din reprezentanții Partidului, organizațiilor de masă, „*frunțași ai vieții culturale și frunțași în producție*”.
- Alcătuirea Consiliului General al F.D.P. din conducătorii partidului, organizațiilor de masă, Comitetele naționalităților conlocuitoare, Cooperăției, Asociațiilor Profesionale, etc.

În ședința Biroului Organizatoric al C.C. al P.M.R. din 29 septembrie 1950 s-a dezbătut raportul asupra mersului pregătirii alegerilor pentru Sfaturile Populare locale. Interogat de N. Ceaușescu despre modul în care armata participa la aceste alegeri, ministrul Afacerilor Interne afirma: „*Armata participă la alegeri ca și toți ceilalți cetățeni care au drept de vot. S-a pus problema dacă să se înființeze circumscripții electorale. Nu se vor înființa. S-a mai pus problema dacă în Sfaturile*

⁴² *Idem*, dosar nr. 47/1950, f. 53-57.

⁴³ „*Comisiile electorale au îndeplinit nu numai un rol tehnic, ci și sarcini politice; ele trebuiau să urmărească și să zădărnicească unelirile dușmanului de clasă, adică a celor considerați nedemni, cărora legea le-a luat dreptul electoral*”. – N. Ionescu-Gură, *Stalinizarea României...*, p. 184.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 56.

*Populare de regiuni, orașe, raioane, să intre militari. Ținând seama că acestea sunt sfaturi deosebite decât sunt deputații pentru Marea Adunare Națională, s-a propus ca eventualele candidaturi de militari să fie puține, pentru că deputații trebuie să fie legați de locul respectiv. Ori meseria de militar presupune deplasări, mutări. Principial toți au dreptul de vot și nu se exclude nici dreptul de a fi ales, dar se ține seama de condițiuni*⁴⁵. Partidul-Stat limita astfel accesul unor categorii sociale în structurile locale ale puterii de stat. Stenograma consemnează și o parte din strategiile electorale folosite de P.M.R. pentru atragerea populației. Astfel, s-a dispus desființarea cartelelor de pâine și adoptarea planului cincinal cu o lună și jumătate înainte de alegeri pentru a da „posibilitatea organizațiilor de partid, de masă, agitatorilor să facă o mobilizare generală”⁴⁶.

În urma ascultării raportului lui Teohari Georgescu, Biroul Organizatoric al C.C. al P.M.R. a hotărât: organizarea alegerilor în ziua de 3 decembrie și constituirea Comisiei Centrale Electorale la 30 septembrie, cu următoarea componență⁴⁷:

Comisia Electorală Centrală ⁴⁸		
Componența nominală	Funcția/partid/stat	Funcția comisie
1. Stelian Moraru	Secretar al C.G.M.	Președinte
2. Ilie Stoenescu	Magistrat	Secretar
3. Alexandru Drăghici	Membru al C.C. al P.M.R.	Membru
4. Paul Cornea	Secretar al C.C. al U.T.M.	Membru
5. Ilie Dănoiu	Prim-secretar al Comitetului regional P.M.R. – Regiunea Stalin	Membru
6. Alexandru Farkas	Activist al C.C. U.P.M.	Membru
7. Iosef Catranici	Secretar al Sindicatelor muncitorești din Combinatul Reșița	Membru
8. Eremia Pârdău	Secretar Comitetul Regional Câmpulung – Frontul Plugarilor	Membru
9. Constantin Balmuș	Rectorul Universității „C.I. Parhon”	Membru
10. Paraschiva Matei	Fruntașă în producție, Industria Bumbacului, București	Membru
11. Constantin Șerban	Fruntaș în producție, maistru sonder –Băicoi	Membru

⁴⁵ *Idem*, dosar nr. 197/1950, f. 15.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 16.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 13.

⁴⁸ Nicolae Ceușescu a propus includerea unui militar în această comisie, cerere respinsă însă de membrii Biroului Organizatoric. În ședința din 29 septembrie s-a comentat faptul că în comisie „nu prea sunt oameni cunoscuți”. Dumitru Petrescu a explicat că „tocmai s-a avut în vedere ca să nu fie oameni care să pară că sunt legați direct cu aparatul de stat. Apoi cine e în comisie nu poate candida”. – *Ibidem*, f. 17.

Consiliului Central al F.D.P.⁴⁹ a fost constituit la data de 5 octombrie, în următoarea formulă:

Consiliul Central al Frontului Democrației Populare	
Componenta nominală	Reprezentau:
Petru Groza	Frontul Plugarilor
Teohari Georgescu	P.M.R.
Gheorghe Apostol	C.G.M.
Leonte Răutu	P.M.R.
Dumitru Petrescu	P.M.R.
Gheorghe Florescu	U.T.M.
Constanța Crăciun	U.F.D.R.
Nichifor Stere	C.G.M.
Traian Săvulescu	Academia R.P.R.
Traian Faur	Fruntaș în producție
Florea Tiță	Fruntaș în producție
Mihai Beniuc	Uniunea Scriitorilor
Ladislau Banyai	U.P.M.
Gheorghe Stoica	P.M.R.
Mihai Teodorescu	Mecanic de locomotivă, C.F.R. – București
Feldman Bercu	C.D.E.
Oliviu Rusu	A.S.T.
Emeric Stoffel	Comitetul Antifascist German
Nicolae Teșă	A.R.L.U.S.
Evghenie Nicolaev	Comitetul Democrat al populației ruse-ucrainiene
Iordan Ionescu	Federația Micilor Meseriași
Stelian Tănăsescu	
Maria Cincă	Fruntașă în producție
Nicolae Găneț	Centrocoop
Istvan Naghi	U.P.M.

Frontul Democrației Populare reunea o serie de organizații subordonate Partidului Muncitoresc Român. În condițiile organizării alegerilor din decembrie 1950, conducerea de partid primea informații de la Comitetul Central al P.M.R., de la Frontul Plugarilor, U.F.D.R. și U.P.M. despre desfășurarea campaniei electorale. Astfel, Frontul Plugarilor respectând planul de muncă stabilit de Partidul-Stat a ținut ședințe în zilele de 29 și 30 noiembrie 1950. Scopul era acela de a mobiliza electoratul să meargă „în grupuri la vot”. „*Manifestările dușmanului de clasă se fac simțite prin sectanții care îndeamnă*

⁴⁹ Idem, *fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică*, dosar nr. 9/1950, f. 2.

oamenii să nu voteze ca de exemplu în regiunea Mureș”. Chiar calitatea celor propuși pe lista candidaților ridică probleme pentru autorități: „În comuna Filea, regiunea Mureș sunt propuși candidați președintele și secretarul Comitetului provizoriu care au făcut diferite fraude cu ocazia colectărilor. În comuna Hosman, județul Sibiu, oamenii nu au văzut cu ochi buni pe candidata Turca Elena ce a fost condamnată pentru sabotaj și e cunoscută ca o femeie cu moravuri ușoare”⁵⁰. U.F.D.R.-ul a prelucrat în cursul zilei de 2 decembrie 1950 „Chemarea Partidului Muncitoresc Român”. „Echipele de femei au luat parte la lipirea afişelor, curățirea caselor alegătorului, la pietruitul șoselelor, curățirea fântânilor și plantarea pomilor. În regiunea Pitești, s-a organizat ca femeile să meargă la vot încolonate pe grupe de case, cu lozinci și drapele. Pe lângă centrele de votare, s-au organizat colțuri sanitare. La regiunea Putna, pe lângă centrele de votare s-au pregătit îndrumătoare, care vor intra în cabină cu analfabeți, ca să-i ajute la votare”. U.P.M.-ul semnală problemele întâmpinate: „La Șimleul Silvanei au apărut manifeste tipărite în românește și câteva în ungurește, cu inscripția «Nu votați în ziua de 3 decembrie, căci vine America». Pentru difuzarea lor s-au folosit copii de la școală. Câțiva dintre ei au fost prinși”. C.C. al U.T.M. arată în nota informativă modul în care au fost mobilizați tinerii în susținerea acestei campanii: „Regiunea Timișoara – în ziua de 2 decembrie, 1.000 de tineri organizați în echipe de afișaj au lipit afișe prin oraș. În ziua votării la ora 5.30 până la 6.30 tineri în 12 camioane cu fanfare repartizați pe toate străzile din oraș vor face deșteptarea. București – s-au mobilizat peste 1.800 de tineri care în 62 de mașini/camioane frumos pavoazate și cu steaguri, cu portretul tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej și muzici au manifestat pentru victoria F.D.P.-ului în alegeri”⁵¹.

La 3 decembrie 1950 au fost alese Sfaturile Populare care cuprindeau 109.630 de deputați⁵². Deputații au fost aleși pe circumscripții electorale pentru regiuni, raioane și orașe și pe listă pentru comune⁵³. Toate alegerile organizate de Partidul-Stat în perioada 1950-1965 (decembrie 1950, decembrie 1953, martie 1956, martie 1958, martie 1961, martie 1965) au avut un caracter formal. În realitate Sfaturile Populare au fost creația partidului comunist care le controla prin emiterea de directive pe care organele locale ale puterii de stat aveau obligația să

⁵⁰ *Idem*, dosar nr. 142/1950, f. 7-8.

⁵¹ *Ibidem*, f. 10-14.

⁵² Rezultatele finale ale alegerilor au fost publicate în oficioul Sfaturilor Populare, „România Liberă” nr. 1932 din 8 decembrie 1950. Au fost aleși 285 deputați în Sfatul Popular al orașului București, 814 în Sfaturile Populare ale raioanelor orașului București, 3.747 în Sfaturile Populare regionale, 726 în Sfaturile Populare ale orașelor de subordonare republicană, 11.828 în Sfaturile Populare raionale, 4.366 în cele 34 de orașe de subordonare regională și 106 orașe de subordonare raională, 87.818 în cele 4.056 Sfaturile Populare comunale.

⁵³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică, dosar nr. 53/1955, f. 1.

le respecte și prin selectarea de către birourile comitetelor de partid regionale, raionale și orașenești de partid a deputaților și a cadrelor din conducere. Teoretic, Sfaturile Populare se subordonau Consiliului de Miniștri, și implicit Marii Adunări Naționale, în calitate de organ suprem al puterii de stat. Comitetele executive ale Sfatului Populare reprezentau guvernul în teritoriu⁵⁴.

Sfaturile Populare aveau ca organe executive și de dispoziție comitetele executive, alese în sesiunea de constituire a acestora. Decretul 259/1950 stabilea că organele locale ale puterii de stat lucrau în sesiuni (ordinare și extraordinare). Sfaturile Populare regionale, raionale, ale orașelor de subordonare republicană și ale orașelor de subordonare regională erau convocate în sesiuni ordinare de către comitetele lor executive de 4 ori pe an, în timp ce Sfaturile Populare ale orașelor de subordonare raională și ale comunelor erau convocate în sesiuni o dată pe lună. În cadrul sesiunilor erau analizate activitatea desfășurată de Sfatul Popular, modul în care îndeplinise prevederile planului de stat, realizarea politicii agrare, se aprobau planurile de muncă pentru perioada care urma. Rolul acestor sesiuni era unul formal. Plenara C.C. al P.M.R. din 26-27 decembrie 1957 a constatat ineficiența Sfatului Populare. Chiar dacă în cuvântarea rostită de Gheorghe Gheorghiu-Dej în sala Floreasca cu prilejul Marii Adunări Populare din 1 februarie 1957, liderul Partidului-Stat declara: *„trebuie ridicat la înălțimea cuvenită rolul Sfatului Popular, al sesiunilor sale; acestea trebuie să se întrunească mai des, să ia în discuție principalele probleme de care depind dezvoltarea economiei locale și satisfacerea nevoilor materiale și culturale ale oamenilor muncii, să exercite un control permanent asupra comitetului executiv și a secțiilor Sfatului, să asculte și să dezbată rapoartele lor”*⁵⁵, sesiunile au fost lipsite de conținut pe toată durata existenței lor. Informarea Secției Organelor Conducătoare de Partid, sindicale și de U.T.M. din 8 august 1955 cu privire la *„unele metode bune folosite de organele și organizațiile de partid în conducerea și sprijinirea Sfatului Populare”* surprinde modul în care sesiunile organelor locale ale puterii de stat erau controlate de Partidul-Stat. Exemple concrete ne sunt oferite de materialul menționat. Astfel, comitetul regional de partid București

⁵⁴ Exista o relație de dublă subordonare, pe orizontală și verticală. Astfel, Comitetele executive se subordonau pe orizontală Sfatului Populare care le-au ales, iar pe verticală organele inferioare se subordonau organelor superioare, respectiv Comitetele executive răspundeau față de comitetele executive superioare până la Consiliul de Miniștri. *„Subordonarea consta în dreptul organelor puterii de stat de a emite acte normative obligatorii pentru organele administrației de stat subordonate, în dreptul de îndrumare obligatorie a acestor organe, în dreptul de control asupra activității lor, ca și în dreptul organelor puterii de stat de a anula actele organelor administrației de stat subordonate, atunci când aceste acte nu sunt conforme cu dispozițiile normative”*. – N. Ionescu-Gură, *Stalinizarea României...*, p. 191. În realitate ele se subordonau birourilor comitetelor locale de partid.

⁵⁵ Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări, Decembrie 1955-iulie 1959*, p. 263.

și comitetul executiv al Sfatului Popular regional pentru a asigura organizarea în bune condiții a sesiunii extraordinare, cu privire la campania agricolă de vară, a trimis 100 de activiști în regiunea București pentru a pregăti sesiunile Sfatului Popular comunale. La raioane, comitetul regional de partid trimitea câte un activist care ajuta la pregătirea și organizarea sesiunilor⁵⁶.

Președintele comitetului executiv asigura conducerea Sfatului Popular: convoca ședințele comitetului executiv, aproba ordinea de zi a acestora, conducea lucrările ședințelor, răspundea de pregătirea sesiunilor Sfatului Popular, semna împreună cu secretarul deciziile comitetului executiv, gestiona bugetul alocat Sfatului Popular. Toate deciziile Sfatului Popular trebuiau însă să obțină aprobarea din partea organelor locale de partid.

Hotărârea nr. 1354 a Consiliului de Miniștri a fixat numărul membrilor comitetelor executive ale Sfatului Popular⁵⁷ (anexa 5).

La regiuni, raioane și orașe, comitetele executive aveau secțiuni de resort pe ramuri de activitate, coordonate de un șef al secțiunii. Decretul 259/1950 preciza că în componența Sfatului Popular regional intrau 14 secții: financiară, agricolă, comercială, gospodăriei comunale și industriei locale, drumuri, combustibili și lubrefianți, învățământ public, sănătății publice, cultură, artă, prevederi sociale, planificării, comitetul de cultură fizică și sport și sectorul cadre, grupul de instructori, oficiul juridic, secretariatul tehnic și serviciul administrativ. Organigrama comitetelor executive raionale, orașenești era simplificată, iar la comune aceste secții pe ramuri de activitate nu existau. Potrivit reglementărilor legislative, comitetele executive erau obligate să ceară secțiilor avizul consultativ. Totuși, nu au existat cazuri în care sfaturile tehnice ale acestor structuri să influențeze hotărârile organului de conducere al Sfatului Popular, el însuși subordonat structurilor politice de partid.

În anul 1955, comitetele executive ale Sfatului Popular regional aveau 19 secțiuni de resort organizate pe ramuri de activitate: agricolă, gospodărie comunală, industrie locală, comerț, arhitectură și construcții, planificare, finanțe, drumuri, combustibil, învățământ, culturală, sănătate, prevederi sociale, Comitetul pentru Cultură Fizică și Sport, secretariat, administrativ, cadre, oficiul juridic și secția organizatorică⁵⁸. Secțiunile secretariat, administrativ, cadre, organizatorică și oficiul juridic se subordonau doar comitetelor executive ale Sfatului Popular în cadrul cărora activau, celelalte secții fiind organizate pe principiul dublei subordonări. Numărul secțiunilor din structura comitetelor executive ale Sfatului Popular regional și orașenești era mai mic, neexistând secția de arhitectură, de industrie locală, etc.

⁵⁶ A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică*, dosar nr. 53/1955, f. 14.

⁵⁷ *Buletinul Oficial*, nr. 116 din 15 decembrie 1950.

⁵⁸ A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică*, dosar nr. 53/1955, f. 6.

Secțiile organizatorice ale comitetelor executive ale Sfatului regional aveau câte un instructor repartizat la fiecare 2 raioane, iar în cazul celor raionale câte un instructor la 6 comune⁵⁹. Aceste secții erau dirijate de același partid omniprezent și omnipotent. Astfel, comitetul regional de partid Suceava pentru a da „*un ajutor mai calificat sfaturilor raionale și comunale*”, a sprijinit comitetul executiv al Sfatului Popular regional la întărirea secției organizatorice, prin desemnarea a 2 activiști de partid, cu experiență în domeniul organizatoric care activau în cadrul secției Sfatului Popular. La ședințele secției organizatorice a comitetului executiv al Sfatului Popular Regional Suceava participau și membri ai biroului regional de partid⁶⁰.

Comisiile permanente erau alese de Sfatul Popular în prima sesiune și se compuneau din 3-9 deputați, fiind specializate pe diverse domenii de activitate. Acestea își alegeau un președinte, un vicepreședinte și un secretar. Rolul lor era acela de a „*verifica executarea pe teren a hotărârilor Sfatului Popular, activitatea secțiilor pe ramuri de activitate*”, fiind subordonate doar Sfatului Popular. Dintr-un referat al Secției Organelor Conducătoare de partid, sindicale și de U.T.M. realizat la 18 iulie 1955 cu privire la activitatea Sfatului Popular aflăm care era activitatea concretă a comisiilor permanente⁶¹. În regiunea Baia Mare, comisia permanentă agricolă alcătuită dintr-un colectiv de tehnicieni a studiat și a propus comitetului executiv refacerea unei pășuni de 3.000 de ha care aparținea comunelor din jurul orașului Baia Mare, introducerea culturilor de orez în raionul Careii Mari și amenajarea unor eleștee, propuneri însușite de organul executiv al Sfatului Popular. Comisia permanentă agricolă a regiunii Craiova a participat la realizarea unui studiu pentru refacerea cu mijloace locale a digului din raionul Gura Jiului, prin care s-au redat agriculturii cca. 11.000 ha teren supus inundării. În orașul București, comisia permanentă de industrie locală a propus mecanizarea unor procese de producție la întreprinderile de încălțăminte.

Alături de comisiile permanente, comitetele cetățenești erau „*instrumente de seamă cu ajutorul cărora Sfaturile Populare pot antrena masele la o participare efectivă la rezolvarea problemelor de interes obștesc*”. Membrii comitetelor de cetățeni erau propuși de organele de partid și aleși în adunările populare ale cetățenilor. Adunările populare („*forme de organizare, fără personalitate juridică a cetățenilor cu drept de vot*”), alte surrogate ale democrației, puteau revoca aceste comitete de cetățeni formate din 7-21 membri, care constituiau principala sursă de cadre a regimului comunist pentru Sfaturile Populare⁶². Comitetele de cetățeni erau conduse de un președinte, care era deputat în Sfatul Popular. „*Comitetele de*

⁵⁹ *Ibidem*, f. 7.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 14.

⁶¹ *Ibidem*, f. 5.

⁶² N. Ionescu-Gură, *Stalinizarea României...*, p. 198-199.

*cetățeni au luat diferite forme în constituirea lor precum și în activitatea pe care o depun, ele dau un sprijin mare muncii Sfaturilor Populare. Crește mai mult rolul deputatului în îndeplinirea rolului pe care îl are și autoritatea sa față de cetățenii din circumscripția sa electorală*⁶³. În regiunea Pitești, comuna Rucăr și regiunea București, comunele Seaca și Putineiu, comitetele executive ale Sfaturilor Populare au numit pentru fiecare circumscripție electorală câte un colectiv compus din 5 cetățeni, care îl sprijineau pe deputat. Se constata că acolo unde comitetele executive ale Sfaturilor Populare comunale precum și organizațiile de partid au sprijinit crearea și activizarea comitetelor de cetățeni pe circumscripții electorale, „au devenit comune fruntașe în aplicarea hotărârilor partidului și guvernului”.

SECTORUL SFATURI POPULARE

Activitatea Sfaturilor Populare a fost atent monitorizată la nivel central, prin intermediul unei structuri politice din cadrul Secției Organelor Conducătoare de partid, Sindicale și de U.T.M., respectiv Sectorul Sfaturi Populare. Cadrele din conducerea acestui sector aveau responsabilitatea de a urmări modul în care comitetele de partid din regiuni conduceau Sfaturile Populare. Fiecărui activist îi revenea un grup de regiuni asupra cărora își exercita controlul: Enea Țurcanu – regiunea București și Capitala, Petre Argint – regiunile din grupele Ardealul de Jos și Moldova, Ion Ionescu – regiunile din grupele Muntenia și Oltenia, Maria Jurcuț – regiunile din grupele Banat și Ardealul de Sus⁶⁴. În luna februarie a anului 1951 sectorul inspecta Sfaturile Populare din perspectiva îndeplinirii următoarelor obiective: colectările de porumb și floarea soarelui, pregătirea campaniei de însămânțări (reparația uneltelor agricole, distribuirea planurilor de cultură, pregătirea semințelor, organizarea întovărașirilor pentru lucrarea pământului cu mașini de la S.M.T.), aplicarea de către Sfaturile Populare a măsurilor prevăzute în legătură cu producția legumicolă pe anul 1951, desfășurarea sesiunilor Sfaturilor Populare comunale care se țineau în prima jumătate a lunii februarie, modul de funcționare a școlilor politico-administrative pentru cadrele din Sfaturile Populare care se deschideau la 12 februarie 1951. Sectorul dispunea trimiterea la școlile de partid de 3 și 6 luni a activiștilor din Sfaturile Populare regionale, raionale și orășenești. Acest sector prezenta Secției Organelor Conducătoare de Partid, Sindicale și de U.T.M. rapoarte cu privire la activitatea Sfaturilor Populare, secția la rândul ei înștiințând organele executive ale partidului comunist. Șeful Sectorului Sfaturi Populare avea competența de a verifica cadrele care erau propuse pentru funcția de președinte al Sfatului Popular⁶⁵. Într-un referat semnat de Nicolae Guină,

⁶³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică, dosar nr. 53/1955, f. 15.

⁶⁴ *Idem*, dosar nr. 177/1951, f. 11.

⁶⁵ În anul 1950 intrau în nomenclatura C.C. al P.M.R., funcțiile de președinte și secretar al Sfaturilor Populare regionale și ale orașului București, desemnările fiind aprobate de Biroul

adjunct al Secției Organizatorice la 12 ianuarie 1952, acesta îi făcea o caracterizare lui Ioan Axinte, propus președinte al Sfatului Popular al raionului „Tudor Vladimirescu – București”. N. Guină nota: *„Pe baza discuției pe care am avut-o cu tov. Axinte Ioan, apreciez că este un tovarăș inteligent, se orientează în probleme și cunoaște bine munca practică. Muncitor, cinstit, a arătat în mod deschis lipsurile sale. Sunt de părere că în funcția propusă corespunde”*. Verificat de Ene Țurcanu, șeful Sectorului Sfaturi Populare, acesta primea aviz favorabil și din partea Secretariatului C.C. al P.M.R. prin hotărârea din 26 ianuarie 1952⁶⁶.

Aceeași structură de partid avea competența de a analiza activitatea unui organ din componența Consiliului de Miniștri. Era vorba de Secția Organizatorică a Direcției Generale a Treburilor Consiliului de Miniștri care după alegerea Sfaturilor Populare din decembrie 1950 a fost creată pentru a controla activitatea comitetelor executive ale Sfaturilor Populare. Sectorul Sfaturilor Populare semnală în mai 1954 că în perioada 1952-1953 Secția a comis o serie de abuzuri, întrucât și-a asumat rolul de organ de directivă și îndrumare a comitetelor executive ale Sfaturilor Populare, trimițând acestora circulare și instrucțiuni în domeniul muncii organizatorice fără a le supune în prealabil conducerii guvernului⁶⁷. O situație similară s-a înregistrat și în cazul secțiilor C.C. al P.M.R. înainte de reorganizarea decisă de Plenara a V-a a C.C. al P.M.R. Pentru a evita permanentizarea acestei practici, Secția Organizatorică a C.C. al P.M.R. a decis ca activitatea structurii guvernamentale să fie controlată de un vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, care trebuia să aprobe și să semneze orice directivă sau instrucțiune adresată comitetelor executive ale Sfaturilor Populare. Prerogativele Secției coincideau până la un punct cu cele ale Sectorului Sfaturilor Populare. Ambele structuri controlau aplicarea hotărârilor partidului și ale guvernului de către Sfaturile Populare și se ocupau cu selecționarea și repartizarea cadrelor în acest domeniu. Ambele emiteau proiecte de instrucțiuni și hotărâri privind îndrumarea și reglementarea activității organizatorice a Sfaturilor Populare⁶⁸. Nici un moment însă nu s-a realizat un transfer real al puterii de la organul de partid la organul de stat.

Revenind la reforma administrativ-teritorială, implicarea Partidului-Stat în acțiunea de modificare a raionării administrative a R.P.R. reiese și din stenograma ședinței care i-a reunit pe Alexandru Moghioroș, Alexandru Drăghici, Petre Belle,

Politic la propunerea Secretariatului C.C. al P.M.R. Sectorul Sfaturi Populare din cadrul Secției Organelor Conducătoare de partid, sindicale și de U.T.M. a C.C. al P.M.R. ținea evidența cadrelor. Astfel, vicepreședinții Sfaturilor Populare regionale, președinții Sfaturilor Populare raionale și orășenești erau numiți de către Secretariatul C.C. la propunerea Secției Organizatorice. – N. Ionescu-Gură, *Stalinizarea României...*, p. 189.

⁶⁶ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică, dosar nr. 162/1952, f. 5, 7.

⁶⁷ *Idem*, dosar nr. 23/1954, f. 2, 3-6.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 6.

Petre Lupu, Tiță Florea, Nicolae Guină și Simion Babenco la 12 iunie 1952. Cei nominalizați, alături de generalul Pintilie din partea Ministerului Afacerilor Interne și un delegat al ministerului Finanțelor, formau comisia însărcinată cu aplicarea modificărilor în raionarea administrativă a R.P.R.⁶⁹.

Comisia pentru aplicarea modificărilor în raionarea administrativă	
Măsurile pe linie de partid	Măsurile pe linie de stat
Se instalau Birourile Comitetelor regionale P.M.R. prin unirea într-un singur birou regional (era cazul regiunilor care dispăreau de pe harta administrativă a R.P.R.)	Se instalau Comitetele Executive ale Sfaturilor Populare
Noul Birou al Comitetului era însărcinat să facă repartizarea aparatului sub controlul instructorului C.C.	-
<i>Directorii Securității intrau în Comitetele Regionale ale P.M.R.</i>	<i>Șefii Miliției intrau în Comitetele Executive ale Sfaturilor Populare Regionale</i>
Cadrele rămase în afara schemei prin desființarea unui Birou regional, erau repartizate de Secțiile C.C. al P.M.R., Comitetele raionale nedispunând de ele	-
Fiecare Birou al Comitetului regional care se unea cu altul preda noului Birou problemele în curs de rezolvare	Comitetele executive vechi prezentau noilor comitete problemele pe care le aveau de rezolvat
-	Sesiunile Sfaturilor Populare în regiunile care se desființau erau anulate
-	Întrucât în nomenclatura C.C. intrau doar președinții și secretarii Sfaturilor Populare Regionale, fiecare ministru era obligat să desemneze șefii secțiilor Sfaturilor Populare. Comitetele de partid regionale și Sfaturile Populare regionale erau interogate dacă propunerile erau corespunzătoare, iar în caz negativ propunerile se făceau direct de Sfatul Popular
Termen de finalizare pe linie de partid – 25 iunie 1952	Acțiunea avea ca termen de finalizare data de 1 iulie 1952

⁶⁹ *Idem*, fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie, dosar nr. 84/1952, f. 2-4.

Am putea concluziona că pentru demararea, realizarea și îmbunătățirea raionării R.P.R., Partidul-Stat a creat o serie de structuri politice, de partid, de stat sau mixte pe care le-a coordonat în totalitate. Prin includerea în cadrul Comitetelor regionale a directorilor Securității și a șefilor Miliției în Comitetele executive ale Sfaturilor Populare, Partidul își asigura suportul a două dintre cele mai importante instituții ale regimului socialist totalitar, organele de coerciție. Puterea sa era absolută.

„DEVIATIONISMUL DE DREAPTA” ȘI SFATURILE POPULARE

O dovadă a subordonării totale a organelor locale ale puterii de stat Partidului Muncitoresc Român o reprezintă efectele pe care condamnarea „deviaționismului de dreapta” le-a avut asupra acestor structuri politice.

Într-un referat al Secției Organelor conducătoare de partid, sindicale și de U.T.M. din 7 mai 1952 s-a analizat compoziția Comitetelor executive ale Sfaturilor Populare⁷⁰. Prezența „*elementelor țărănești, și chiar a muncitorilor legați de proprietatea privată*” în rândul președinților, vicepreședinților și secretarilor comitetelor executive ale Sfaturilor Populare regionale, raionale și orășenești constituia în viziunea organului central de partid principala cauză a erorilor săvârșite în acțiunea de colectivizare a agriculturii. Segmentul proletar era prezent în proporție de 84,5% în nomenclatura C.C. al P.M.R. și doar 15,5% din cadrele aflate în nomenclatura comitetelor regionale și raionale P.M.R. erau muncitori (intrau aici președinții, vicepreședinții și secretarii Sfaturilor Populare regionale, orășenești și raionale)⁷¹. În conducerea Sfaturilor Populare crescuse numărul funcționarilor, al „*elementelor chiaburești*”.

Pentru remedierea situației se constituia o comisie mixtă, de partid și de stat formată din delegați ai Secției Organelor Conducătoare de Partid, Sindicale și de U.T.M. și ai Direcției Generale a Treburilor Consiliului de Miniștri. Principalele măsuri vizate erau:

- selecționarea și trecerea prin școli speciale a unui număr de 4.000 membri de partid, muncitori calificați, care nu dețineau pământ, pentru a fi trimiși la sate în funcția de președinți ai Sfaturilor Populare comunale;
- selecționarea și școlarizarea a 2.500 „*elemente tinere muncitorești*”, în special femei, „*cu origine socială sănătoasă*” pentru a fi promovate în funcții de secretari ai Sfaturilor Populare Comunale⁷²;

⁷⁰ *Idem*, fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică, dosar nr. 71/1952, f. 1-13.

⁷¹ *Ibidem*, f. 10.

⁷² La 18 iulie 1955 în cele 4.077 comune existau 3.484 președinți muncitori și 3.208 secretari muncitori, ceea ce confirmă respectarea instrucțiunilor conducerii de partid. – *Idem*, dosar nr. 53/1955, f. 4.

- selecționarea a 500 de membri de partid, „*muncitori și care să nu posedă pământ, cu oarecare experiență organizatorică și nivel politic, trecerea lor prin școli speciale pentru a fi promovați îndeosebi în funcțiile de președinți, secretari și vicepreședinți ai Sfaturilor Populare raionale*”;
- asigurarea unei compoziții muncitorești, de 80% a Comitetelor executive a Sfaturilor Populare regionale și orășenești;
- extinderea rețelei de școli de cadre de 3 și 6 luni a Sfaturilor Populare care să cuprindă în anul școlar 1952/1953 cca. 7.825 cadre⁷³;
- crearea în cursul iernii 1952/1953 de cursuri de scurtă durată (25-30 zile), la raioane cu un număr de 7.000-8.000 deputați, selectați din rândul muncitorilor, salariaților agricoli, colectivști.

Compoziția socială și națională a celor 105.967 deputați existenți în mai 1952 în Sfaturile Populare (statistica realizată de Secția Organizatorică a Consiliului de Miniștri a fost preluată de secția Organelor conducătoare de partid, sindicale și de U.T.M.) se prezenta astfel⁷⁴:

⁷³ Documentul enumera școlile speciale, în care erau pregătite cadrele din componența Comitetelor executive ale Sfaturilor Populare regionale, raionale și orășenești: Școala de 6 luni a Secției Organizatorice a Consiliului de Miniștri urma să pregătească 68 de președinți, vicepreședinți și secretari ai Sfaturilor Populare regionale, cele 5 școli de 6 luni ale Sfaturilor Populare regionale pregăteau în 2 serii, 620 de președinți, vicepreședinți și secretari ai Sfaturilor Populare raionale din orașele de subordonare regională și raională și 80 de instructori ai Sfaturilor Populare regionale, iar cele 23 de școli de 3 luni ale Sfaturilor Populare pregăteau în 4 serii, 7.000 de cadre, președinți, vicepreședinți și secretari din Sfaturile Populare comunale. – *Idem*, dosar nr. 71/1952, f. 12. Președinții și secretarii Sfaturilor Populare urmau în luna iunie 1952 un seminar de 6 zile, care avea ca scop „*să înarmeze pe președinții și secretarii Sfaturilor Populare Comunale cu linia partidului*”, și totodată să-i responsabilizeze în lupta purtată „*împotriva chiaburimii*”. Seminarul conținea 4 lecții și un instructaj practic. Lecția IV avea următoarea tematică: „*Statul nostru de democrație populară, stat al dictaturii proletariatului; Sfaturile Populare organe locale ale puterii de stat; Conducerea de către Partid a Sfaturilor; Rolul Sfaturilor Populare comunale în aplicarea politicii de clasă a Partidului la sate – Întărirea S.M.T. și G.A.S., transformarea lor în unități rentabile și pildă vie care să convingă țărâניה muncitoare de superioritatea agriculturii socialiste, Crearea de întovărășiri agricole de tip T.O.Z. și de noi G.A.C., etc.*”. Îndoctrinarea liderilor structurilor politice locale este mai mult decât elocventă. – *Idem*, dosar nr. 145/1952, f.15, 17. În urma hotărârii Secretariatului C.C. al P.M.R. din august 1953, școlile de 3 și 6 luni ale Sfaturilor Populare au fost desființate. În locul școlilor, din anul 1954 au fost organizate seminarii de scurtă durată pentru pregătirea activiștilor Sfaturilor Populare. În iulie 1955 funcționa la București un seminar pentru cadrele regionale, 18 seminarii regionale pentru cadrele raionale și ale orașelor de subordonare regională și raională și 60 de seminarii raionale pentru cadrele comunale. În aceste seminarii erau instruiți președinții, vicepreședinții și secretarii comitetelor executive, unii șefi de secțiuni, instructori și unii referenți. O serie dura 4-12 zile. Se puteau face mai multe convocări în cursul aceluiași an. – *Idem*, dosar nr. 53/1955, f. 8.

⁷⁴ *Idem*, fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică, dosar nr. 71/1952, f. 1-9.

Categorii Sfaturi Populare	Compoziția socială	Compoziția socială a Comitetelor Executive	Componenta națională
Sfatul Popular al Capitalei	60,6% muncitori 38,9% intelectuali, funcționari și mici meseriași	87% muncitori 13% funcționari și intelectuali	88,9% români 2,90% maghiari 5,8% evrei 1,9% slavi (ruso-ucraineni)
Sfaturile Populare raionale din Capitală	71,9% muncitori 26,2% intelectuali, funcționari, mici meseriași 1,8% țărani mijlocași și mici meseriași	71,4% muncitori 24,75% funcționari, intelectuali, mici meseriași 3,9% țărani muncitori	88% români 2,5% maghiari 7,9% evrei
Sfaturile Populare regionale	46,7% muncitori 23,9% intelectuali, funcționari, mici meseriași 21,9% țărani săraci 4,7% țărani mijlocași 2,8% salariați agricoli	64% muncitori 31,2% intelectuali, funcționari, mici meseriași Din cei 416 (14,42%) de membri ai Comitetelor executive ale Sfaturilor Populare regionale 60 posedau pământ	82,4% români 10,7% maghiari 2,8% evrei 1,8% germani 1,2% ruso-ucraineni
Sfaturile Populare ale orașelor de subordonare republicană	61,8% muncitori 36,6% intelectuali, funcționari și mici meseriași	54,5% muncitori 44,15% intelectuali, funcționari și mici meseriași	71% români 14,8% maghiari 8% evrei 3,8% germani

Categorii Sfaturi Populare	Compoziția socială	Compoziția socială a Comitetelor Executive	Componenta națională
Sfaturile Populare ale orașelor de subordonare regională	56,7% muncitori 34,53% intelectuali, funcționari și mici meseriași 4,4% țărani săraci 3,41 țărani mijlocași	55% muncitori 40% elemente funcționărești 15% din membrii acestor comitete executive aveau teren arabil și vite	75,9% români 15,2% maghiari 5,2% evrei 2,6% germani
Sfaturile Populare raionale	31% muncitori 33,1% țărani săraci 23,75% intelectuali, funcționari și mici meseriași 9,9% țărani mijlocași 2,2% salariați agricoli	42,39% muncitori 39% elemente funcționărești 35,4% din președinții, vicepreședinții și secretarii Sfaturilor Populare raionale posedau pământ	85,4% români 10,2% maghiari 1,3% evrei 1,2% germani 0,9% ruso-ucraineni
Sfaturile Populare ale orașelor de subordonare raională	48,1% muncitori 1,04% salariați agricoli 11,3% țărani săraci 3,62% țărani mijlocași 35,95 funcționari, intelectuali și mici meseriași	49,10% muncitori 41% elemente funcționărești Din cei 308 președinți și vicepreședinți ai comitetelor executive, 110 (35,71%) posedau pământ	76% români 15,32% maghiari 4,4% evrei 2% germani 1,84% alte naționalități
Sfaturile Populare comunale	10,89% muncitori 1,1% salariați agricoli 53,68% țărani săraci 21,93% țărani mijlocași 12,35% funcționari, mai ales foști notari și secretari de primărie, învățători	10,5% muncitori 49,44% țărani săraci 18% țărani mijlocași 20% intelectuali, funcționari	88,19% români 8,81% maghiari 1,15% germani

Creșterea constantă a funcționarilor în detrimentul muncitorilor se datora faptului că majoritatea șefilor de secțiuni și secretarilor Sfaturilor Populare erau funcționari vechi, „*elemente care în majoritatea cazurilor au servit și sub regimurile burghezo-moșierești*”⁷⁵. 49,5% (53.245) dintre deputații Sfaturilor Populare erau membri de partid (87,4% proveniți din P.C.R. iar 12,6% din P.S.D.)⁷⁶. Numărul membrilor de partid din comitetele executive era mai mare, respectiv de 65%.

Ședința Secției Organelor Conducătoare de partid, Sindicale și de U.T.M. din 2 iulie 1952 a dezbătut problema instalării președinților și secretarilor Sfaturilor Populare⁷⁷. Petre Lupu, în calitate de șef de secție sublinia forța Partidului care a reușit să selecționeze în perioada mai-iulie „*4.000 de muncitori și muncitoare pentru a fi trimiși în calitate de președinți și secretari ai Sfaturilor Populare, care să asigure aplicarea politicii partidului la sate, nu așa cum a fost aplicată până acum prin faptul că s-au săvârșit abateri*”. Schimbarea politicii agrare impunea și modificarea compoziției conducerilor Sfaturilor Populare. Președinții și secretarii nou numiți erau „*muncitori, ruși de mentalitatea țărănească, nelegați de nimic în ce privește pământul sau proprietatea individuală care să-i tragă înapoi*”. Indicațiile C.C. al P.M.R. au prevăzut organizarea unor instructaje, a unor adunări extraordinare în întreprinderile de unde proveneau cadrele selectate.

Scoaterea a 4.000 de muncitori din producție constituia o problemă pentru conducerea comunistă, însă nu la fel de serioasă ca eventuala compromitere a acțiunii de socializare a agriculturii. Instalarea trebuia definitivată într-un timp foarte scurt, până la 10 iulie 1952. Deși se dorea a fi o acțiune secretă totuși președinții și secretarii Sfaturilor Populare care urmau să fie schimbați aflaseră de hotărârea C.C. al P.M.R. Partidul a fost inițiatorul acestei măsuri și tot el prin intermediul comitetelor regionale, raionale o puneă în practică. Muncitorii din producție trebuiau trimiși „*la comunele cele mai grele din punct de vedere administrativ și al sabotajului chiaburesc*”. Comitetele raionale de partid și comitetele executive ale Sfaturilor Populare raionale desemnau câte un delegat pentru fiecare comună pentru a asigura instalarea președinților și secretarilor Sfatului Popular comunal.

Delegatul comitetului raional odată ajuns în comună era obligat să organizeze adunarea organizației de bază pentru a populariza Hotărârea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri cu privire la numirea muncitorilor și muncitoarelor din fabrici ca președinți și secretari ai Sfaturilor Populare, pentru a vorbi despre efectele devierii de dreapta. Instalarea se făcea de către delegatul Comitetului executiv în sesiunea Sfatului Popular.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 5.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 6.

⁷⁷ *Idem*, dosar nr. 88/1952, f. 1-6.

Petre Lupu insista asupra responsabilității pe care organele de partid o aveau în reușita acestei acțiuni: „Comitetul regional și raional de partid trebuie să controleze comitetul executiv al Sfatului Popular regional și raional ca să întocmească cu strictete registrele, dosarele și alte materiale. *Deasemenea organele de partid trebuie ca să controleze cum se aplică până la capăt dispozițiile Consiliului de Miniștri. Organele de partid regionale și raionale trebuie să ia măsuri de control asupra tuturor organelor de stat care sunt legate de această acțiune ca ele să-și facă pe deplin datoria. Deasemenea trebuie făcut apel la miliție ca să poată lua măsuri în cazuri când secretarii și președinții vechi vor fi scoși din funcție și vor avea anumite manifestări dușmănoase, de sabotaj. Comitetele raionale de partid și comitetele executive sunt obligate să convoace la sediul comitetului raional pe toți președinții și secretarii Sfatului Popular măcar o dată pe lună*”⁷⁸. Este exprimată explicit subordonarea organelor locale ale puterii de stat structurilor locale de partid. Suportul organelor de coerciție menționat de șeful Secției organizatorice se încadrează perfect în modul de funcționare a regimului Partidului-Stat.

EVOLUȚIA ORGANELOR LOCALE ALE PUTERII DE STAT ÎN PERIOADA 1952-1965

În anul 1952, în conformitate cu textul Constituției, organele locale ale puterii de stat în regiuni, raioane, orașe și comune erau „*Sfaturile Populare ale oamenilor muncii de la orașe și sate*” (Capitolul V, art. 51). În componența lor intrau deputați „*aleși pe timp de doi ani de către oamenii muncii din regiunea, raionul, orașul și comuna respectivă*” (art. 52). Modificarea denumirii acestor organe locale ale puterii de stat nu a presupus și o redefinire a atribuțiilor acestora. Se specifica totuși în art. 54 că „*Sfaturile Populare organizează participarea activă a oamenilor muncii la conducerea treburilor de stat și obștești și la opera de construire a socialismului*”. Potrivit Constituției din 27 septembrie 1952, funcționau 18 regiuni administrative (anterior menționate).

Alegerile din octombrie 1953 au fost atent monitorizate de Partidul-Stat. La un an de la adoptarea Constituției staliniste, în care se autoproclama subordonarea totală a R.P.R. față de U.R.S.S., candidații în alegerile de deputați pentru Sfaturi Populare trebuiau să fie „*oameni ai muncii care își iubesc patria și sunt prieteni sinceri ai Uniunii Sovietice*”⁷⁹. Nu puteau fi propuse pe listele de candidați „*elementele exploataatoare, fasciste și cei care au săvârșit crime și jafuri împotriva populației sovietice*”. Muncitorii, țărani muncitori, inginerii și tehnicienii, stahanoviștii, fruntașii în producției, „*oamenii de știință și artă, profesori, învățători, agronomi, medici care au dovedit în activitatea lor că*

⁷⁸ *Ibidem*, f. 5.

⁷⁹ *Idem*, dosar nr. 45/1953, f. 2.

slujesc interesele poporului” reprezentau categoriile agreate de regimul comunist⁸⁰. Instrucțiunile C.C. al P.M.R. cu privire la selecționarea candidaților de deputați în Sfaturile Populare din 14 septembrie 1953 stabileau ca până la data de 25 octombrie 1953 să fie încheiată această etapă. 25-30% dintre candidați urmau să fie recrutați din rândul femeilor. În selectarea candidaților se respectau criteriile impuse de Partidul-Stat. Astfel, pentru Sfaturile Populare regionale din regiunile cu industrie dezvoltată, Stalin, Hunedoara, Bacău, Timișoara, Ploiești:

- 55% - muncitori și muncitoare, tehnicieni, maiștri, ingineri;
- 15% - intelectuali (artiști, scriitori, profesori, învățători, medici, agronomi și funcționari);
- 15% - țărani cu gospodării mici și mijlocii;
- 6% - țărani colectivști;
- 3% - muncitori și tehnicieni din S.M.T. și G.A.S.;
- 4% - țărani întovărășiți;
- 2% - mici meseriași și cooperatori meșteșugari.

Dintre activiștii de partid și de stat trebuiau propuși: primul secretar al comitetului regional P.M.R., un secretar al comitetului regional P.M.R., 1-2 șefi de secție a comitetului regional P.M.R., 1-3 membri din conducerea fiecărei organizații de masă (sindicat, U.T.M., A.R.U.S.), președintele, vicepreședintele și secretarul comitetului executiv al Sfatului Popular regional, 5-7 șefi de secțiuni ai Sfatului Popular regional, 1-2 instructori ai Sfatului Popular regional, președintele Sfatului Popular al orașului de reședință, 3-6 președinți ai comitetelor executive a Sfaturilor Populare raionale, comandantul miliției, comandantul Comisariatului militar, 1-3 directori de întreprinderi. În marea majoritate a cazurilor, prim-secretarul comitetelor locale de partid era și conducătorul Sfaturilor Populare. Această practică aplicată la nivel central, unde membrii Biroului Politic, ai Secretariatului C.C. al P.M.R. dețineau primele funcții în stat era preluată și în teritoriu.

Monopolizarea organizării alegerilor pentru deputații din organele locale ale puterii de stat de către P.M.R. reiese și din „*Instrucțiunile cu privire la adunările de propunere a candidaților*”, document „*Strict secret/numai pentru uz intern*”, emise de Comitetul Central al partidului la 19 octombrie 1953⁸¹. Propunerea candidaților se făcea în adunările oamenilor muncii, în circumscripțiile electorale corespunzătoare. Înainte de deschiderea adunării se organiza o consfătuire a reprezentanților organizațiilor componente ale F.D.P.-ului din întreprinderea, instituția, strada, satul sau circumscripția unde se ținea adunarea. În cazul în care candidatul era respins de adunare, exista un candidat de rezervă. Pentru alegerile din decembrie 1953, până la data de 10 octombrie se constituiseră

⁸⁰ *Ibidem*, f. 3.

⁸¹ *Ibidem*, f. 18-22.

18 consilii F.D.P. regionale, 191 consilii raionale, 155 consilii orășenești, 3.784 birouri F.D.P. comunale, rămânând de constituit 339 birouri comunale F.D.P.⁸².

În decembrie 1953 au fost aleși 135.408 de deputați, prin creșterea numărului deputaților orășenești și comunali și înființarea circumscripțiilor electorale comunale⁸³.

Cu prilejul alegerilor s-au stabilit 2.227 circumscripții electorale pentru Sfaturile Populare regionale și ale orașului București, 11.996 circumscripții raionale, 4.106 circumscripții ale orașelor raionale și 110.979 circumscripții comunale. Circumscripțiile electorale erau formate în funcție de numărul populației: circumscripțiile regionale includeau 7.000-10.000 locuitori, cele raionale 1.000-1.300, orășenești la orașele cu până la 50.000 locuitori, o circumscripție la 300 locuitori, în orașele până la 100.000 locuitori o circumscripție la 400 locuitori, iar la orașele cu peste 100.000 locuitori o circumscripție la 500 locuitori. Circumscripțiile comunale cuprindeau între 100-200 locuitori⁸⁴.

În septembrie 1955⁸⁵ se solicita modificarea decretului nr. 391/1953 cu privire la alegerea deputaților în Sfaturile Populare⁸⁶ (o instituție a statului român, Direcția Generală a Treburilor Consiliului de Miniștri solicita aprobarea unicului deținător al puterii politice, Partidul Muncitoresc Român). Surveneau modificări în cuprinsul art. 25, lit. e, art. 56 și art. 109. Astfel, în comunele cu o populație de până la 1.500 de locuitori, se formau 15 circumscripții electorale. În comunele cu o populație de 1.500-7.000 locuitori, se forma câte o circumscripție electorală la fiecare 100 de locuitori, dar nu mai mult de 35 circumscripții electorale. Pentru comunele care aveau o populație mai mare de 7.000 locuitori, se crea o circumscripție la 200 locuitori, dar nu mai mult de 45. Candidații nu puteau accepta candidatura decât într-o singură circumscripție electorală și pentru un singur Sfat Popular (art. 56). În condițiile în care un loc de deputat devenea vacant, se fixau noi alegeri în circumscripția electorală respectivă de către Prezidiul Marii Adunări Naționale pentru Sfaturile Populare regionale și Prezidiul Sfatului Popular

⁸² *Idem*, dosar nr. 49/1953, f. 1.

⁸³ *Idem*, dosar nr. 53/1955, f. 2. Ca organe ale Sfatului Popular funcționau și comisiile permanente alese dintre deputați, specializate pe ramuri de activitate (buget, finanțe, agricolă, colectări, culturală, de învățământ, sănătate, gospodărie comunală, industrie locală, etc.). Comisiile permanente erau subordonate numai Sfatului Popular care le-a ales și răspundea de activitatea lor în fața acestora. Comitetele de cetățeni și stradă, comisiile de femei, adunările populare reprezentau „*forme organizatorice de legătură cu masele*”.

⁸⁴ *Ibidem*, f. 3. Prin modificarea art. 25, capitolul III ale legii pentru alegerea deputaților în Sfaturile Populare se produceau schimbări în stabilirea circumscripțiilor electorale regionale, raionale, orășenești și comunale. – *Idem*, dosar nr. 29/1960, f. 1-3.

⁸⁵ La acea dată existau 4.459 comitete executive ale Sfatului Popular: 19 comitete executive regionale, 191 comitete raionale, 27 comitete orășenești regionale, 135 comitete orășenești raionale și 4.087 comitete executive comunale. – *Ibidem*, f. 20.

⁸⁶ *Idem*, fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie, dosar nr. 68/1955, f. 39.

superioare pentru Sfaturile Populare subordonate. Alegerile se desfășurau în termen de cel mult două luni de la data declarării postului vacant.

Urmând aceeași practică prin care o instituție a statului democrat-popular cerea acordul Partidului pentru luarea unei decizii, un referat cu privire la stabilirea datei alegerilor de deputați în Sfaturile Populare, realizat de Secția Organizatorică a Direcției Generale a Treburilor Consiliului de Miniștri era trimis la 31 august 1955 spre aprobare Biroului Politic al C.C. al P.M.R. În conformitate cu prevederile constituționale, deputații erau aleși pentru o perioadă de doi ani, astfel încât mandatul „*actualilor deputați din Sfaturile Populare expiră la data de 20 decembrie, dată după care urmează să se aleagă noi deputați în organele locale ale puterii de stat*”. Alegerile trebuiau să se desfășoare în ziua de 25 decembrie 1955 sau la 1 ianuarie 1956. Întrucât datele se suprapuneau cu sărbătorile de iarnă, se cerea Partidului acordul de a fixa data alegerilor pentru 18 decembrie 1955. Referatul era însoțit de un „***Plan de măsuri privind pregătirea și desfășurarea campaniei electorale pentru alegerile de deputați în Sfaturile Populare***”⁸⁷. Partidul participa la procesul electoral, astfel încât în plan erau trecute: organizarea unui instructaj în ziua de 6 octombrie 1955 la C.C. al P.M.R., în legătură cu măsurile ce trebuiau luate pentru pregătirea și desfășurarea alegerilor, cu prim-secretarii comitetelor de partid și ai orașului București, și președinții comitetelor executive ale Sfaturilor Populare regionale și al orașului București, precum și cu liderii organizațiilor de masă și economice centrale. În perioada 15 octombrie – 15 decembrie: se creau consiliile F.D.P. regionale, raionale, orașenești și comunale, se definitivau lucrările cu privire la unele modificări ale raionării administrativ-teritoriale, se formau și delimitau circumscripțiile electorale, se făceau înscrierile în listele electorale, se formau secțiile de votare, se imprimau și se trimiteau la regiuni imprimatele pentru listele electorale, se publicau secțiile de votare cu 50 de zile înainte de data de desfășurare a alegerilor, se constituiau și confirmau comisiile electorale regionale, raionale, orașenești și comunale, cu cel puțin 55 de zile înainte de alegeri, se organiza de către Prezidiul Marii Adunări Naționale un instructaj cu președinții comisiilor electorale regionale și secretarii comitetelor executive ale Sfaturilor Populare regionale, în legătură cu atribuțiile comisiilor electorale, se stabileau listele de alegători și se afișau, se organizau întâlniri între candidați și alegători, se amenajau secțiile de votare, Direcția Generală a Treburilor Consiliului de Miniștri și Ministerul Poștelor și Telecomunicațiilor stabileau sistemul de deservire a campaniei electorale prin poștă și telecomunicații în perioada pregătitoare, în ziua alegerilor și pentru comunicarea rezultatelor. În ziua alegerilor se centralizau la București din 3 în 3 ore date privind prezentarea alegătorilor la vot. În ziua de 21 decembrie 1955, Prezidiul Marii Adunări

⁸⁷ *Ibidem*, f. 42-45.

Naționale comunica rezultatul alegerilor pentru toate categoriile de Sfaturi Populare. Organizarea alegerilor era încredințată unor organisme nou înființate: Comisia organizatorică, Comisia de propagandă, Comisia juridică administrativă, Comisia economică, Comisia financiară⁸⁸. În componența acestor structuri politice intrau în primul rând reprezentanți ai aparatului central de partid, șefi și membri ai secțiilor Comitetului Central al P.M.R. (anexa 6).

Toate aceste măsuri organizatorice și-au menținut valabilitatea, exceptând datele la care ele au fost puse în practică. Desfășurarea celui de-al doilea Congres al P.M.R. în decembrie 1955⁸⁹ a dus la amânarea alegerilor de deputați pentru Sfaturile Populare pentru data de 11 martie 1956. Campania electorală a debutat la 11 ianuarie 1956 și a urmat pașii preconizați de Secția Organizatorică a Direcției Generale a Treburilor Consiliului de Miniștri.

Implicarea Partidului la nivel local în procesul electoral s-a materializat prin mobilizarea comitetelor de partid regionale, raionale și orașenești: „*Conducerea campaniei electorale trebuie asigurată în mod efectiv de comitetele regionale, raionale și orașenești ale partidului*”⁹⁰. Birourile acestor comitete desemnau câte un colectiv format din secretarul comitetului, șeful secției organizațiilor de partid, șeful secției propagandă și agitație, șeful secției cadre și președintele comitetului executiv al Sfatului Popular, însărcinat cu organizarea alegerilor⁹¹. Organele de partid erau obligate să respecte indicațiile Biroului Politic al C.C. al P.M.R. cu privire la compoziția candidaților pentru deputați în Sfaturile Populare (din punct de vedere al apartenenței politice, în Sfaturile Populare regionale și orașenești candidații trebuiau să fie între 50-60% membri și candidați de partid, în cele raionale 50-55%, iar în cele comunale 40-50% membri și candidați de partid și membri ai U.T.M.)⁹².

Prin decretul nr. 12 din 1956, numărul regiunilor s-a redus la 16: Bacău, Baia Mare, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Hunedoara, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Stalin, Suceava, Timișoara, Regiunea Autonomă Maghiară.

⁸⁸ *Ibidem*, f. 45.

⁸⁹ În raportul C.C. al P.M.R. la Congresul al II-lea al partidului comunist, Gheorghe Gheorghiu Dej semnală grave deficiențe în „*conducerea și îndrumarea Sfaturilor Populare de către organele de partid*”. Astfel, comitetele executive ale Sfaturilor Populare nu trebuiau să acționeze ca simple organe administrative, de felul vechilor primării, ele având rolul de a antrena masele populare în conducerea „*treburilor obștești*”. Existau comitete de partid care se substituiau Sfaturilor Populare, scăzând astfel autoritatea organelor locale ale puterii de stat. se opta pentru trecerea de la centralismul excesiv la centralismul democratic. În realitate, transferul puterii de la organele de partid la cele ale statului nu s-a întâmplat niciodată în cazul regimului comunist din România. – Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări, decembrie 1955 - iulie 1959*, p. 138-139.

⁹⁰ *Idem*, dosar nr. 166/1956, f. 15. Notă a Secretariatului C.C. al P.M.R. către Comitetele regionale, raionale și orașenești ale P.M.R. din 10 ianuarie 1956.

⁹¹ *Ibidem*, f. 12-13.

⁹² *Ibidem*.

Următoarele alegeri de deputați în Sfaturile Populare s-au organizat pe 2 martie 1958, la propunerea Biroului Politic al C.C. al P.M.R. Interesantă este următoarea specificare „*pentru funcțiile de vicepreședinți ai Sfaturilor Populare regionale, raionale și orașenești este absolut necesar să se asigure candidați cu experiență și pregătire de specialitate – pe cât este posibil cu studii superioare – corespunzătoare pentru sectoarele de activitate pe care le vor conduce după ce vor fi aleși*”⁹³. Selecția cadrelor din conducere favoriza profesionalizarea coordonatorilor organelor locale ale puterii de stat. Se insista și asupra evitării schimbării inutile a președinților și vicepreședinților Sfaturilor Populare⁹⁴.

Urmând aceeași linie, câțiva ani mai târziu (noiembrie 1964), în contextul organizării alegerilor de deputați pentru Sfaturile Populare comitetele regionale, raionale și orașenești de partid erau însărcinate cu desemnarea cadrelor din conducerea Comitetele executive ale Sfaturilor Populare, după cum urmează⁹⁵.

Funcția/Aparatul local de stat	Criterii de selecție stabilite de organele decizionale de partid, 1964
Vicepreședinții comitetelor executive ale Sfaturilor Populare regionale	Erau selectate cadre din regiunea respectivă, membri de partid „ <i>cu orientare politică și spirit de partid</i> ”, având studii superioare. Un alt criteriu era cel al absolvirii școlilor superioare de partid
Președinții comitetelor executive ale Sfaturilor Populare raionale și ale orașelor de subordonare regională	Erau recrutați „ <i>cei mai buni activiști de partid și de stat, membri de partid, cunoscători ai problemelor raionului sau orașului, cu o activitate de cel puțin 5 ani în munca de partid sau de stat</i> ”. Trebuiau să aibă studii superioare de partid sau de stat, sau cel puțin studii medii
Președinții comitetelor executive ale Sfaturilor Populare ale orașelor de subordonare raională	Doar nivelul de pregătire diferea, nu și mediul de recrutare. Astfel, președinții trebuiau să aibă studii medii de stat sau să absolve școala de partid de un an
Vicepreședinții comitetelor executive ale Sfaturilor Populare raionale și orașenești	Studii superioare sau cel puțin studii medii, cu stagiu în producție. În raioanele cu specific agrar, vicepreședintele era agronom sau zootehnist
Președinții comitetelor executive ale Sfaturilor Populare comunale	Erau aleși din rândul muncitorilor, membri de partid, din unitățile forestiere, G.A.C., stațiuni agricole, locuitori ai comunei respective
Toate numirile erau aprobate de birourile comitetelor raionale și regionale ale P.M.R.	

⁹³ *Idem*, dosar nr. 100/1957, f. 7.

⁹⁴ *Idem*, fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică, dosar nr. 22/1957, f. 3.

⁹⁵ *Idem*, fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie, dosar nr. 56/1964, f. 16-17.

Deputații pentru Sfaturile Populare regionale respectau următorii indicatori: între 50-60% trebuia să fie muncitori, tehnicieni, maiștri din întreprinderi, S.M.T. și G.A.S., 20-25% intelectuali (ingineri, învățători, profesori, medici, oameni de știință, artă, scriitori, ziariști), 18-23% țărani colectivști (președinți de G.A.C.), 1% meseriași cooperatori, 1%-alții. După criteriul apartenenței politice 80% membri și candidați de partid, 20% fără de partid. Comparativ cu anul 1956 se remarcă impunerea unui procent mai ridicat pentru deputații care trebuiau selectați din rândul membrilor de partid.

Legea nr. 2 din 31 decembrie 1959 stabilea ca durata mandatului Sfaturilor Populare să fie de 4 ani, cu excepția Sfaturilor Populare ale orașelor, de subordonare raională și ale comunelor, care se alegeau pe 2 ani.

La începutul anului 1960, conducerea P.M.R. a considerat oportună modificarea împărțirii administrativ-teritoriale a R.P.R., dată fiind ineficiența economică a unor raioane. Așa cum ne-am obișnuit, două structuri, de partid și de stat, au coordonat acest plan. Direcția Organizatorică a C.C. al P.M.R. și Direcția de Orientare și Control pentru Administrația Locală de Stat a Consiliului de Miniștri au studiat în toată țara indicele de rentabilitate a unor raioane care își aveau reședința în localități rurale, și posibilitatea trecerii unor comune din subordonarea raioanelor în subordinea orașelor în jurul cărora gravitau⁹⁶. Comunele care s-au dezvoltat din punct de vedere industrial, întrețineau strânse relații cu orașele în apropierea cărora se aflau (era oferit exemplul comunei Săvinești, în care exista un combinat chimic și care avea strânse relații cu întreprinderile industriale din Piatra-Neamț). Relațiile dintre orașele de subordonare regională și comunele din jurul lor s-au intensificat și datorită faptului că acestea din urmă se transformaseră în baze de aprovizionare pentru orașe.

Principalul considerent al acestei reorganizări administrativ-teritoriale nu era însă de natură economică, ci de natură politică. În referatul prezentat de cele două structuri politice, se arăta: „*Viața a arătat necesitatea conducerii activității de partid a unor întreprinderi industriale importante situate pe raza comunelor din apropierea orașelor să fie asigurată de organele orășenești de partid care au o mai mare experiență în conducerea economiei. Se va asigura o mai bună îndrumare, control și coordonare a activității politico-economice, social-culturale atât a orașelor cât și a comunelor din jur de către un singur organ orășenesc de partid și de stat, lichidându-se astfel deficiențele ce există în prezent*”⁹⁷. În momentul întocmirii materialului, 1 februarie 1960, existau 60 de raioane care își aveau reședința în comune. O parte dintre ele aveau în subordine un număr restrâns de comune, pe teritoriul lor nu existau unități industriale și nici baze de materii prime, iar reședințele lor erau în localități

⁹⁶ *Idem*, dosar nr. 116/1960, f. 1-2.

⁹⁷ *Ibidem*, f. 2-3.

rurale slab dezvoltate, lipsite de școli medii, spitale pentru deservirea populației din cuprinsul raionului. Se impunea desființarea a 23 de raioane.

Din stenograma ședinței la care au participat colectivele care au plecat în regiuni în problema rectificării raionării la 7 decembrie 1960, prezidată de Nicolae Ceușescu aflăm că Biroul Politic al C.C. al P.M.R. a hotărât reducerea numărului de raioane de la 189 la 147⁹⁸.

Aplicarea prevederilor legii de îmbunătățire a împărțirii administrativ-teritoriale a țării a fost astfel coordonată de același Partid-Stat. S-a instituit „un colectiv central” format din Simion Bughici, Manea Mănescu, Ilie Verdeț, Leon Naș, Florea Tiță, Mihai Levente și E. Florescu. La nivel local se forma un colectiv compus din 7-9 membri, respectiv președintele comitetului executiv al Sfatului Popular, conducători ai organizațiilor de masă, ai instituțiilor de stat și economice regionale, colectiv condus de un secretar al comitetului regional de partid. La nivel raional se creau structuri pe baza acelorași principii. Cei rămași fără loc de muncă erau asigurați că își primesc salariile până la data de 1 martie 1961. În regiuni se trimitea un activist al C.C. al P.M.R. și un reprezentant al Consiliului de Miniștri pentru a controla derularea reorganizării administrativ-teritoriale⁹⁹.

Noile regiuni, delimitate în 24 decembrie 1960, erau: Argeș, Bacău, Banat, Brașov, București, Cluj, Crișana, Dobrogea, Galați, Hunedoara, Iași, Maramureș, Mureș-Autonomă Maghiară, Oltenia, Ploiești, Suceava.

La data de 5 martie 1961 alegerile pentru deputați în Marea Adunare Națională au coincis cu alegerile de deputați în Sfaturile Populare¹⁰⁰. Pentru toate categoriile de Sfaturi Populare au fost selecționați 141.166 candidați, din care 2.266 la Sfaturile Populare regionale și orașul București, 10.434 în Sfaturile Populare raionale, 7.363 la Sfaturile Populare orășenești de subordonare regională, 6.149 la Sfaturile Populare orășenești de subordonare raională și 114.954 pentru Sfaturile Populare comunale¹⁰¹. Respectând cererile conducerii Partidului-Stat din alegerile desfășurate în anul 1958 de a nu schimba inutil liderii organelor locale ale puterii de stat, din totalul candidaților un număr de 69.451 (49,20%) erau deputați din vechea legislatură. Procentul cel mai mare de candidați propuși pentru a fi realeși se înregistra la Sfaturile Populare comunale (51,12%) iar cel mai scăzut la Sfaturile Populare raionale (35,62%). 140.925 de deputați au fost aleși în Sfaturile Populare, cu 3.135 mai mulți decât în anul 1958.

⁹⁸ *Idem*, dosar nr. 111/1960, f. 2.

⁹⁹ *Idem*, dosar nr. 113/1960, f. 1-4.

¹⁰⁰ O notă a Secției Organizațiilor de Partid din 20 octombrie 1960, semnala demararea acțiunii de selecționare a candidaților F.D.P pentru alegerea de deputați în Sfaturile Populare, sub atenta îndrumare a unui secretar regional, raional sau orășenesc de partid. – *Idem*, fond C.C. al P.C.R. – Secția organizatorică, dosar nr. 23/1960, f. 13.

¹⁰¹ *Idem*, dosar nr. 4/1960, f. 136-138.

Deputații Sfaturilor Populare aleși la 5 martie 1961 ¹⁰²	
Criterii de selectare	Procentul din totalul de 140.925
Profesia de bază	20,48% – muncitori, maiștri, tehnicieni
	58,60% - țărani colectiviști și întovărășiți
	21,92% - funcționari, intelectuali
Aparența politică	50,84% membri și candidați de partid ai Partidului Muncitoresc Român
	49,10% „oameni ai muncii fără de partid”
Naționalitate	87,84% români
	8,32% maghiari
	1,83% germani
	0,83% - ruși și ucraineni
	0,31 – sârbi
	0,24 – evrei
	0,63% - alte naționalități
77,59% bărbați și 22,41% femei	

În ciuda exclusivismului Partidului-Stat, campaniile erau însoțite așa cum am mai arătat de „*un volum sofisticat de propagandă electorală*” menită să creeze impresia sprijinului aproape unanim al populației pentru regim¹⁰³. În alegerile din martie 1961 alături de membrii organelor locale ale P.M.R., au acționat peste 650.000 de agitatori și aproximativ 800.000 de „oameni ai muncii”, care au făcut parte din colectivele celor 8.575 case ale alegătorilor și din cele 30.000 de formații artistice de amatori și profesioniști. Pentru depunerea și susținerea candidaturilor de deputați în alegerile pentru M.A.N. și Sfaturile Populare au avut loc 138.000 adunări la care au participat 9.000.000 de cetățeni, cu 2.300.000 mai mult decât în martie 1958¹⁰⁴. Autoritatea regimului

¹⁰² *Ibidem*, f. 151-152. Informare a Direcției Organizatorice a C.C. al P.M.R. din 31 martie 1961.

¹⁰³ Partidul mobiliza instituțiile statului și toate categoriile sociale ale populației. Au fost antrenate uniunile de creatori teatrale, instituțiile muzicale profesioniste. Acestea au pregătit brigăzi cu un repertoriu special pentru alegeri, care s-au deplasat în provincie. Ansamblul Sfatului Popular al Capitalei a susținut 45 de spectacole, cele 4 ansambluri ale M.A.I. 173 de spectacole, iar ansamblul M.F.A. 62 spectacole. 100 de scriitori au participat în toate regiunile din țară la întâlniri cu cititorii, ajutând presa locală la redactarea materialelor. Au fost realizate 16 diafilme despre „*realizările regimului democrat-popular*”, 5 filme documentare și 4 jurnale de actualități, astfel încât în perioada campaniei electorale toate cinematografele orășenești, sătești au rulat materiale legate de alegeri. Materialele electorale au fost tipărite într-un tiraj de 13.948.000 exemplare. Tudor Arghezi, George Călinescu, Cezar Petrescu s-au remarcat prin ajutorul dat regimului în perioada campaniei electorale. – *Idem*, dosar nr. 11/1961, f. 51.

¹⁰⁴ *Ibidem*, f. 153.

nu mai era contestată decât foarte rar, numărul atacurilor la adresa P.M.R. scăzând considerabil în timpul campaniei electorale.

Biroul Politic al C.C. al P.M.R. a stabilit după alegeri, în ședința din 8 martie 1961, componența comitetelor executive ale Sfatului Popular. Reproducem schemele organizatorice ale organelor locale ale puterii de stat¹⁰⁵. Se remarcă prezența în aceste structuri a unui reprezentant al comitetelor locale de partid specializat în probleme economice.

Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Capitalei (19 membri)¹⁰⁶

- Președintele Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Capitalei
- 5 Vicepreședinți
- Secretarul cu probleme economice al comitetului orășenesc de partid
- Secretarul Consiliului Sindical Orășenesc
- Comandantul Direcției Miliției Capitalei
- Comandantul Comisariatului Militar al Capitalei
- Președinta sau secretara Comitetului Orășenesc al Femeilor
- Președintele comitetului Executiv al unui Sfat Popular raional
- Arhitectul șef al Capitalei (șeful Secției Arhitectură și Sistemizare)
- Șeful Secției Gospodărie Comunală
- Șeful Secției Învățământ
- Șeful Secției Comerciale
- Șeful Secției Financiare sau Planificare
- Director de mare întreprindere
- Șeful Secției Sănătate și Prevederi Sociale

Comitetul Executiv al Sfatului Popular Regional (17 membri)

- Președintele comitetului executiv al Sfatului Popular regional
- 4 vicepreședinți
- Secretarul cu probleme economice sau agrare al comitetului regional de partid
- Președinta sau secretara Comitetului regional al Femeilor
- Președintele comitetului executiv al Sfatului Popular al orașului de reședință
- Președintele Uniunii Regionale a Cooperației de Consum
- Comandantul Direcției Miliției Regionale
- Comandantul Comisariatului Militar Regional
- Șeful Secției Industrie Locală
- Șeful Secției Învățământ și Cultură

¹⁰⁵ *Idem*, fond C.C. al P.C.R. – Cămară, dosar nr. 11/1961, f. 12-22.

¹⁰⁶ *Ibidem*, f. 22.

- Șeful Secției Agricole
- Șeful Secției Financiare sau Planificare
- Directorul Direcției de Arhitectură și Sistemizare sau Directorul Trustului Regional de Construcții
- Directorul Direcției Economice Forestiere (era ales în regiunile cu sector forestier dezvoltat; în celelalte regiuni putea fi ales șeful secției de sănătate și prevederi sociale, sau șeful secției organizatorice)

Comitetele Executive ale Sfatului Popular ale orașelor regionale Cluj, Craiova, Iași, Brașov, Timișoara și al Orașului Constanța (17 membri)

- Președintele comitetului executiv al Sfatului Popular orășenesc
- 4 vicepreședinți
- Secretarul cu probleme economice al comitetului orășenesc de partid
- Președinta sau secretara Comitetului Orășenesc al Femeilor
- Comandantul Comisariatului Militar Orășenesc
- Comandantul Miliției Orășenești
- Un secretar al Comitetului orășenesc U.T.M.
- Un director de întreprindere
- Șeful Secției Sănătate și Prevederi Sociale
- Șeful Serviciului Arhitectură și sistemizare
- Șeful Secției Financiare sau Comerciale
- Șeful Secției Gospodărie Comunală
- Secretarul Consiliului Sindical Local
- Șeful Secției Învățământ și Cultură
- În orașele centre universitare, în comitetele executive era ales un rector al unui institut de învățământ superior.

Comitetele executive ale Sfatului Popular ale orașelor regionale care aveau câte 13 membri¹⁰⁷ - 21 orașe

- Președintele comitetului executiv al Sfatului Popular orășenesc
- 3 vicepreședinți
- Secretarul cu probleme economice al comitetului orășenesc P.M.R.
- Președinta sau secretara Comitetului Orășenesc al Femeilor
- Un secretar al Comitetului orășenesc U.T.M.
- Comandantul Comisariatului militar
- Comandantul miliției orășenești
- Șeful Secției Gospodăriei Comunale

¹⁰⁷ Cele 21 de orașe erau: Hunedoara, Buzău, Turda, Satu Mare, Giurgiu, Bârlad, Botoșani, Târgoviște, Focșani, Piatra-Neamț, Roman, Turnu Severin, Petroșani, Mediaș, Onești, Lugoj, Techirghiol, Vasile Roaită, Mangalia, Târgu Jiu, Cămpina.

- Șeful Secției Comerciale
- Secretarul Consiliului Sindical local
- Șeful Serviciului arhitectură și sistematizare

Comitetul executiv al Sfatului Popular Raional (13 membri)

- Președintele comitetului executiv al Sfatului Popular raional
- 2 vicepreședinți
- Secretarul cu problemele economico-agrară al comitetului raional P.M.R.
- Președintele Comitetului executiv al Sfatului Popular al localității de reședință
- Șeful Secției agricole
- Șeful Secției financiare
- Șeful Secției de învățământ și cultură
- Comandantul Comisariatului militar-raional
- Comandantul Miliției raionale
- Șeful Secției Sănătate și prevederi sociale
- Un președinte de G.A.C. dintr-o comună apropiată
- Președintele Uniunii raionale a cooperației de consum

Comitetul executiv al Sfatului Popular al orașului raional (11 membri)

- Președintele comitetului executiv al Sfatului Popular orășenesc
- 2 vicepreședinți
- Secretarul comitetului orășenesc P.M.R.
- Un reprezentant al comitetului orășenesc U.T.M.
- Președinta sau secretara comitetului orășenesc al femeilor
- Șeful Secției Gospodărie comunală
- Un președinte de cooperativă meșteșugărească
- Director de școală medie sau de spital
- Un președinte de sindicat
- Președintele Cooperativei orășenești de consum

Comitetul Executiv al Sfatului Popular comunal cu peste 30 deputați (9 membri)

- Președintele comitetului executiv al Sfatului Popular comunal
- 2 vicepreședinți
- Secretarul comitetului de partid sau secretarul organizației de bază a P.M.R.
- Secretarul comitetului U.T.M. sau secretarul unei organizații de bază a U.T.M.

- Președinta comisiei de femei
- Șeful postului de Miliție sau un medic din comună
- Directorul căminului cultural
- Președintele cooperativei de consum

Comitetele executive ale Sfaturilor Populare au fost alese în perioada 12-30 martie 1961 în sesiunile Sfaturilor Populare. Componenta acestor structuri politice s-a stabilit în baza indicațiilor Biroului Politic al C.C. al P.M.R. Din totalul membrilor comitetelor executive ale Sfaturilor Populare regionale, raionale, ale orașelor regionale peste 45% proveneau din rândul muncitorilor, iar 37% erau ingineri, tehnicieni, medici și profesori. 58% dintre cadre aveau studii medii și superioare. 95% erau membri și candidați de partid, cu o vechime de peste 13 ani, ceea ce demonstrează o dată în plus faptul că accesul într-o funcție de conducere era rezervat doar posesorilor de carnete P.M.R.¹⁰⁸. În cele 17.064 comisii permanente activau 130.000 de deputați. Activitatea Sfaturilor Populare se desfășura și prin intermediul celor 87.000 de comitete de cetățeni care includeau 410.638 membri¹⁰⁹.

Partidul-Stat a dirijat în totalitate organizarea și funcționarea Sfaturilor Populare. Chiar dacă state membre ale lagărului socialist mergeau la începutul deceniului șase spre o descentralizare a puterii, în R.P.R. conducerea comunistă a excelat prin perfecționarea practicilor staliniste de guvernare. Un exemplu elocvent în acest sens îl constituie crearea în luna martie a anului 1961 a Consiliilor Economice ale Sfaturilor Populare¹¹⁰.

Sfaturile Populare controlau teoretic o parte însemnată din economia națională: industria locală, gospodăria comună, fondul de stat de produse agricole, comerț și alimentația publică, construcții și proiectări locale, construcția și întreținerea drumurilor locale, electrificarea rurală, îmbunătățirile funciare. Organele locale ale puterii de stat preluau și problemele legate de activitatea întreprinderilor, organizațiilor și instituțiilor de interes republican.

Practic, „de aceste probleme și de alte sarcini economice se ocupă în mod direct comitetele regionale de partid prin comisiile economice. Comisiile economice ale Comiteteleor regionale de partid controlează aplicarea hotărârilor partidului și guvernului de către întreprinderile și organizațiile economice din regiune; se ocupă de creșterea și promovarea cadrelor din sectorul economic ce intră în nomenclatura Comiteteleor regionale de Partid”¹¹¹. Aceleași structuri politice: „se ocupau cu valorificarea rațională și

¹⁰⁸ *Idem*, fond C.C. al P.C.R. – Secția Organizatorică, dosar nr. 4/1960, f. 158.

¹⁰⁹ *Idem*, dosar nr. 45/1961, f. 13.

¹¹⁰ *Idem*, fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie, dosar nr. 11/1961, f. 23-31.

¹¹¹ *Ibidem*, f. 25.

complexă a resurselor naturale, utilizarea cât mai bună a forței de muncă și a capacităților de producție existente". Referatul Direcției Organizatorice a C.C. al P.M.R. din 7 martie 1961 arăta că în componența comisiilor economice regionale intrau nu doar activiștii de partid dar și cadrele din aparatul de stat.

Respectând indicațiile Plenarei C.C. al P.M.R. din decembrie 1959, s-a stabilit crearea Consiliilor Economice¹¹², ca organe ale comitetelor executive ale Sfatului Popular regional. Erau desființate comisiile economice ale comitetelor regionale de partid, păstrându-se însă pe lângă secretariatul Comitetului regional de partid 3-4 activiști cu pregătire economică. Cel mai interesant aspect din perspectiva subiectului articolului de față se dovedește a fi desemnarea secretarului cu probleme economice al Comitetului regional de partid în funcția de președinte al Consiliului Economic și de prim-vicepreședinte al Comitetului Executiv al Sfatului Popular. Chiar dacă și în perioada anterioară el intra în componența comitetului executiv, acum se oficializa coordonarea economiei de către o structură condusă de reprezentantul partidului. Prin concentrarea activității economice într-un singur organ se elimina dublarea instituțiilor statului cu structuri de partid, stabilindu-se „o legătură operativă între Consiliul Economic, Comitetul regional de partid și comitetul executiv al Sfatului Popular regional”.

În componența Consiliului economic al Sfatului Popular regional mai intrau alături de președinte, 1-2 locuitori, directorul sucursalei regionale a Băncii de Stat, directorul sucursalei regionale a Băncii de Investiții, directorul Direcției regionale de statistică, directorul Trustului regional de construcții, directorul Direcției de sistematizare, arhitectură și proiectarea construcțiilor, președintele Uniunii regionale a cooperăției de consum, președintele Uniunii regionale a cooperativei meșteșugărești, președintele Consiliului Sindical regional, 3-4 șefi de secție ai comitetului executiv al Sfatului Popular regional, conducători de întreprinderi și organizații economice, specialiști în domeniul tehnic și economic.

În anul 1965 România devenise deja o țară socialistă. Organele locale ale puterii de stat erau aceleași, Sfaturile Populare (art. 79)¹¹³. În Titlul V, art. 79, alin. 2, se specifica: „Sfaturile Populare conduc activitatea locală, asigurând dezvoltarea economică, social-culturală și edilitar-gospodărească a unităților administrativ-teritoriale în care au fost alese, apărarea proprietății socialiste,

¹¹² Prerogativele acestor Consilii Economice ale Sfatului Popular erau: analizau și coordonau întocmirea bugetului local, urmăreau și controlau periodic îndeplinirea planului economic local, urmăreau activitatea șantierelor de construcții, se ocupau de electrificarea rurală, controlau aplicarea hotărârilor partidului și guvernului în întreprinderile și organizațiile economice de interes republican din regiune, etc. – *Ibidem*, f. 27-28.

¹¹³ *Buletinul Oficial*, nr. 1 din 21 august 1965.

ocrotirea drepturilor cetățenilor, legalitatea socialistă și menținerea ordinii publice". Reformulate, atribuțiile acestor structuri nu difereau foarte mult de cele specificate de vechea lege fundamentală.

Alături de organele puterii de stat, Marea Adunare Națională, guvernul și ministerele, Sfaturile Populare au permis Partidului-Stat să își instrumenteze politica monopolizantă. Prin intermediul acestor structuri locale, Partidul Muncitoresc Român controla în teritoriu fiecare domeniu de activitate.

Anexa 1

PREVEDERILE LEGII NR. 17 ASUPRA CONSILIILOR POPULARE

Atribuțiile de bază ale Consiliilor Populare:

- realizau în viața locală principiile orânduirii socialiste;
- asigurau participarea maselor populare la conducerea treburilor obștești;
- apărau și sporeau bunurile comune ale poporului;
- executau planul local și participau la realizarea planului economic de stat;
- întăreau *„prietenia între cei ce muncesc, fără deosebire de naționalitate, limbă și religie”*¹¹⁴;
- vizau ridicarea nivelului politic, cultural și civic al maselor populare *„prin înființarea și dezvoltarea de instituții de cultură, lichidarea analfabetismului, stimularea și ajutorarea elementelor talentate”*;
- asigurau protecția sănătății publice;
- organizau aprovizionarea populației muncitoare cu cele necesare traiului și combaterea speculei și a sabotajului economic;
- pomovau egalitatea în drepturi dintre femei și bărbați, protecția mamei și a copilului prin înființarea de maternități, leagăne, cămine și grădinițe de copii, stimulau sporturile de masă.

Atribuțiile speciale ale Consiliilor Populare:

- îndrumau, conduceau și controlau activitatea instituțiilor, întreprinderilor și organizațiilor economice, sociale și culturale de interes local, date în competența lor. Se îngrijeau de soluționarea problemelor locale, privind agricultura, silvicultura, industria, comerțul, aprovizionarea, gospodăria locală, sănătatea publică, învățământul, cultura poporului, sportul, educația fizică și altele¹¹⁵;
- elaborau și executau planul și bugetul local în cadrul planului economic de stat și al bugetului general al R.P.R., folosind în acest scop toate mijloacele și resursele locale;

¹¹⁴ Textul legii nu specifica însă deosebirile pe criterii de clasă, care în perioada comunistă au dus nu doar la stigmatizarea unor categorii sociale, ci chiar la exterminarea fizică a reprezentanților acestora.

¹¹⁵ Practic toată această pleiadă de domenii de activitate ale statului era subordonată P.M.R.-ului, prin intermediul organelor locale de partid. La nivel central Secția Organelor Conducătoare de partid, sindicale și de U.T.M. selecționa cadrele pentru Sfaturile Populare, având totodată drept de control asupra activității acestora.

- examinau problemele de importanță generală și făceau propuneri organelor superioare pentru soluționarea lor¹¹⁶;
- executau, pe teritoriul lor, orice altă atribuție dată în sarcina lor prin legi, decrete sau dispoziții ale organelor superioare.

Organele executive ale Consiliilor Populare/Comitetele executive

Componenta:

- erau formate din președinte, 1-3 vicepreședinți, un secretar și membri;
- era ales un număr egal de membri supleanți;
- alegerea comitetului executiv se făcea cu votul majorității membrilor prezenți ai Consiliului Popular;
- capitala avea un număr de 11 membri, la județ și comunele asimilate cu județele se alegeau 5 membri, iar la plăși, sectoare și celelalte comune 3 membri.

Cum funcționau?

- se întruneau ori de câte ori era nevoie și cel puțin o dată pe săptămână, la convocarea președintelui sau a înlocuitorului său.

Atribuțiile:

- dădeau ordonanțe, decizii și îndrumări;
- pregăteau proiectele de plan și buget;
- încheiau orice fel de contracte și obligații;
- numeau și mutau pe funcționarii proprii și cei ai Consiliilor Populare inferioare;
- suspendau executarea actelor Consiliilor Populare Inferioare, anulau, și modificau actele Comitetele executive subordonate;
- în perioada dintre sesiuni, comitetul executiv îndeplinea atribuțiile Consiliului popular respectiv;
- pe lângă Comitetele executive ale Consiliilor Populare funcționau, ca organe executive de resort, secțiuni pe ramuri de activitate. Teoretic ele erau subordonate organelor administrative central.

¹¹⁶ Într-un regim al Partidului-Stat, organele superioare nu erau de fapt structurile administrației centrale așa cum sugerează textul legii, ci forurile decizionale ale Partidului Muncitoresc Român.

Anexa 2
STRUCTURA COMITETELOR PROVIZORII JUDEȚENE
Secțiuni, departamente, prerogative (selectiv)

Secretariatul

- asigură funcționarea secțiunilor, păstra arhiva, expedia corespondența.

Secțiunea Cadrelor

(*Secția Evidenței Cadrelor; Secția Mișcării Cadrelor; Secția Instruirii Cadrelor*)

- ținea evidența cadrelor secțiunilor Comitetului Provizoriu și secțiunilor Comitetelor provizorii inferioare;
- ancheta abaterile, verifica pe teren reclamațiile, informațiile privind comportamentul cadrelor;
- făcea propuneri de avansări, numiri, trimeri la școli;
- executa toate lucrările cu privire la mișcarea personalului, întocmind formele de angajare, mutare și sancționare;
- întocmea statele de plată ale salariilor.

Secțiunea Financiară

(*Secția bugetului; Secția veniturilor de stat; Secția impozitelor pe veniturile populației și a impozitelor locale; Secția Finanțare*)

- întocmea proiectul de buget al județului pe baza lucrărilor prezentate de secțiunile de resort ale Comitetului provizoriu, și îndruma și verifica întocmirea proiectelor de buget ale Comitetelor provizorii inferioare;
- inspecta instituțiile bugetare (școli, spitale) și întreprinderile economice în privința utilizării fondurilor bugetare.

Secțiunea Agricolă

(*Serviciul Agricol; Serviciul Zootehnic veterinar*)

- întocmea planul județean de producție vegetală și animală și urmărea executarea lui pe baza directivelor Ministerului Agriculturii;
- organiza și coordona toate acțiunile agricole zootehnice care trebuiau duse pentru realizarea planului de producție;
- stabilea cele mai potrivite soiuri de vițe, pomi, legume pentru județ, întocmind instrucțiunile tehnice pentru cultivarea lor;
- ținea evidența bunurilor proprietatea Statului și a terenurilor asolate.

Secțiunea Gospodăriei și Industriei Locale

(Secția Întreprinderilor edilitare; Secția Economică; Secția Lucrărilor și Sistematizării Urbanistice; Secția Spațiului Locativ)

- îndruma și controla întreprinderile edilitare de apă, canal salubritate, electricitate și transport în comun de persoane;
- iniția măsurile pentru aprovizionarea populației cu apă potabilă în unitățile unde nu existau întreprinderi edilitare, aprovizionarea cu energie electrică pentru iluminatul locuințelor și alte scopuri;
- îndruma înființarea, organizarea și funcționarea întreprinderilor economice de interes local potrivit directivelor date de organele de resort și ținea evidența lor;
- întocmea proiecte pentru lucrări de construcții: clădiri, drumuri, poduri și alte lucrări de artă, județene și comunale;
- ținea evidența spațiului locativ disponibil pe localități și a schimbărilor produse prin repartizări de imobile, apartamente și încăperi;
- îndruma și controla operațiunile privind nomenclatura străzilor, numerotarea caselor și a apartamentelor.

Secțiunea de Învățământ și Cultură

(Secția Îndrumare și Control; Secția Artistico-culturală)

- organiza, coordona, îndruma, și controla activitatea instituțiilor de învățământ public de toate gradele și categoriile, cu excepția instituțiilor de învățământ superior, și a oricărei alte instituții de cultură de pe raza județului;
- organiza activitatea pentru „ridicarea nivelului ideologic, politic și profesional al Corpului Didactic prin conferințe didactice și cursuri speciale, organizarea de bibliotecă”;
- organiza și coordona activitatea rețelei de cinematograf de la orașe și sate, îngrijind de procurarea filmelor necesare;
- coordona și îndruma activitatea teatrelor de pe raza județului.

Secțiunea Sănătății

- organiza și coordona acțiunile menite să facă posibilă prevenirea bolilor, prin asanarea regiunilor locale;
- organiza, coordona și conducea acțiunile pentru prevenirea bolilor infecto-contagioase și sociale;
- îndruma, coordona și controla toate instituțiile și unitățile sanitare: spitale, policlinici, dispensare, farmacii, din punct de vedere al condițiilor materiale cât și sub raportul nivelului tehnic, funcționare și pregătire științifică;
- organiza și îndruma controlul sanitar al condițiilor de muncă din întreprinderi, instituții, hale, oboare din județ.

Secțiunea Comercială

(*Secția de Plan și Evidență; Biroul de Control; Biroul Cartelelor*)

- executa măsurile trasate de Ministerul Comerțului și Alimentației cu privire la colectarea, circulația, repartiția și consumul produselor și aplica măsurile privitoare la fabricarea mărfurilor din sectorul industriei alimentare;
- dirija, supraveghea și controla circulația și repartiția mărfurilor raționalizate în mediul rural și urban;
- organiza și administra Oficiul registrului comerțului;
- acorda autorizații pentru exercitarea comerțului potrivit normelor date de Ministerul Comerțului și Alimentației;
- acorda autorizații pentru înființări de industrii alimentare conform normelor impuse de Ministerul Comerțului și Alimentației.

Secțiunea Drumuri și Ape

(*Secția tehnică; Secția Secretariat*)

- în conformitate cu directivele Ministerului Construcțiilor, controla lucrările de întreținere a drumurilor naționale, de construire și întreținere a drumurilor județene și de întreținere a cursurilor de apă de pe raza județului.

Secțiunea de Muncă și a Prevederilor Sociale

(*Secția Muncii, Asistenței Sociale și a Pensiiilor; Secția de Repartizare a Forței de muncă*)

- controla, îndruma și coordona activitatea căminelor de ucenici, școlilor profesionale, orfelinatelor etc.;
- primea și verifica cererile de pensii;
- primea apelurile și contestațiile privitoare la calcularea drepturilor de pensii;
- birourile județene de repartizare a forței de muncă țineau evidența disponibilului persoanelor care urmau să fie plasate în câmpul muncii, efectua repartizarea salariilor disponibili în limita locurilor vacante.

Secțiunea Silviculturii

(*Secția producției și amenajării pădurilor; Secția pază și vânătoare*)

- organiza și îndruma acțiunea de gospodărire a pădurilor;
- organiza și îndruma paza pădurilor.

Comisia de Planificare

(*Secția Coordonării Planului; Secția Controlului Producției; Biroul Secretariat*)

- îndruma, controla, coordona și urmărea planificarea activității secțiunilor locale de resort;

- în colaborare cu secțiunile de resort stabilea planurile trimestriale de execuție și urmărirea executarea lor;
- întocmea evidența și statistica în legătură cu executarea planului.

Secțiunea administrativă

(Secția Bunuri; Secția Întrețineri; Secția Transporturi)

- executa toate lucrările în legătură cu localurile, inventarul și toate bunurile Comitetului provizoriu;
- se îngrijea de buna întreținere a bunurilor Comitetului provizoriu;
- se îngrijea de procurarea vehiculelor necesare Comitetului provizoriu precum și de procurarea materialelor și carburanților necesari pentru buna funcționare a acestor vehicule.

- a. Secțiunile de resort din cadrul aceleiași Comitet provizoriu colaborau între ele pentru buna reușită a planului pe județ, prin intermediul șefilor lor sau a Secretariatului.**
- b. Secțiunile de resort erau subordonate Ministerelor de la care primeau îndrumarea tehnică de specialitate.**
- c. Secțiunile de resort erau obligate să raporteze lunar de activitatea lor Ministerului de resort.**

Anexa 3
CRITERIILE DE SELECTARE A CANDIDAȚILOR PENTRU
SFATURILE POPULARE REGIONALE

Criterii de selectare	Candidații pentru Sfaturile Populare regionale
Originea socială	Să nu fie fiu de exploatator, să nu aibă rude apropiate exploatoare și dușmane regimului, sau rude fugite în străinătate.
Profesia	70% muncitori 20% țărani muncitori 10% intelectuali progresiști
Naționalitatea	Să fie „o reprezentare proporțională pe naționalitățile regiunii respective”.
Trecutul politic	Toți „să aibă un trecut politic curat, să nu fi fost în organizații fasciste și să nu fi fost voluntar în războiul anti-sovietic. Să nu fi săvârșit crime de război, să nu fi trădat cauza poporului muncitor, să nu fi fost agenți ai dușmanului de clasă. Să nu fi fost elemente active în partidele fasciste și cele ale lui Maniu-Brătianu”.
Mediile de recrutare	Candidații puteau fi „luați din activele de partid, dar nu din Birourile județene, din activul organizațiilor de masă, din câmpul muncii, pot fi propuși fruntași în producție”. „...un bun organizator de partid din G.A.C., un secretar de plasă bun, dinamic, femei, etc.”.

Anexa 4
STRUCTURILE POLITICE CREATE PENTRU ALEGEREA
ORGANELOR LOCALE ALE PUTERII DE STAT

**Comisia de pregătire a alegerilor
 pentru Sfaturile Populare (de partid)**

- Iosif Chișinevschi
- Alexandru Moghioroș
- Emil Bodnăraș
- Gheorghe Apostol
- Miron Constantinescu
- Vasile Vaida
- Traian Săvulescu
- Leonte Răutu
- Dumitru Petrescu
- Constanța Crăciun
- Sorin Toma
- Gheorghe Floreescu
- Avram Bunaciu
- Gheorghe Stoica
- Stelian Nițulescu
- Stelian Tănăsescu
- Alexandru Rogojinski
- P. Belle
- Mihai Beniuc
- Reprezentant U.P.M.
- Modoran
- Teohari Georgescu – președinte

**Subcomisia juridico-
 administrativă**

- Avram Bunaciu
- Stelian Nițulescu
- Stelian Tănăsescu
- P. Belle
- Petre Lupu
- L. Frunză
- Mihalca

Subcomisia organizatorică¹¹⁷

- Dumitru Petrescu
- Raia Vidrașcu
- N. Giună
- Turcan
- Ponoran
- Maria Nicolae
- Bota
- Ion Vaida

Subcomisia de propagandă

- Leonte Răutu
- Gheorghe Onescu
- Silviu Brucan
- Fericeanu
- Dona
- M. Gherman
- R. Moldovan
- Radu Armand

¹¹⁷ Dintr-un raport de activitate al subcomisiei organizatorice pentru pregătirea alegerilor reiese implicarea organelor locale de partid în campania de selecționare a candidaților pentru Sfaturile Populare regionale. Comitetele de partid județene îi verificau pe toți președinții Comitetelor provizorii comunale și pregăteau propuneri pentru înlocuirea celor necorespunzători. Comitetul Central a dispus crearea a 6 comisii de verificare, formate din câte 3 membri permanenți proveniți de la: Sectorul de verificare a cadrelor, Comisia Controlului de partid, Sectorul Evidența cadrelor din Secția Organelor conducătoare de partid, sindicale și de U.T.M., la care se adăuga de fiecare dată câte un delegat al sectorului sau al grupului de județe din Secția Organelor Conducătoare de partid care participa la verificarea acelor cadre a căror Județeană intra în sfera sa de activitate. – *Idem*, dosar nr. 138/1950, f. 1.

Anexa 5
COMPONENȚA COMITETELOR EXECUTIVE
ALE SFATURILOR POPULARE

Sfatul Popular al Capitalei

1 președinte
 3 vicepreședinți
 1 secretar¹¹⁸
 12 membri

**Sfaturile Populare
ale raioanelor Capitalei**

1 președinte
 1 vicepreședinte
 1 secretar
 8 membri

Sfaturile Populare regionale

1 președinte
 2 vicepreședinți
 1 secretar
 11 membri

**Sfaturile Populare ale orașelor
de subordonare republicană**

1 președinte
 1 vicepreședinte
 1 secretar
 8 membri

**Sfaturile Populare ale orașelor
de subordonare regională**

1 președinte
 1 vicepreședinte
 1 secretar
 6-8 membri

**Sfaturile Populare ale orașelor
de subordonare raională**

1 președinte
 1 vicepreședinte
 1 secretar
 4-6 membri

Sfaturile Populare raionale

1 președinte
 1 vicepreședinte
 1 secretar
 8 membri

Sfaturile Populare comunale

*Comunele cu un număr de
9-11 deputați*

1 președinte
 1 vicepreședinte
 1 secretar

*Comunele cu un număr de
13-19 deputați*

1 președinte
 1 vicepreședinte
 1 secretar
 2 membri

*Comunele cu un număr de
21-27 deputați*

1 președinte
 1 vicepreședinte
 1 secretar
 4 membri

¹¹⁸ În baza legii nr. 6/1957 privind organizarea și funcționarea Sfaturilor Populare s-a hotărât ca secretarul să nu mai fie ales, ci numit în funcție.

Anexa 6
STRUCTURA DESEMNATĂ PENTRU ORGANIZAREA ALEGERILOR
PENTRU SFATURILE POPULARE
PROGNOZATE PENTRU DATA DE 18 DECEMBRIE 1955,
NUMELE ȘI FUNCȚIA CELOR DESEMNĂȚI¹¹⁹

Comisia Organizatorică

- Petre Lupu (șef al secției Organelor Conducătoare de partid, sindicale și de U.T.M. a C.C. al P.M.R.)
- Constantin Nicolae (Secția Organelor Conducătoare de partid, sindicale și de U.T.M. a C.C. al P.M.R.)
- Aldea Militaru (Secția Organelor ... a C.C. al P.M.R., Sectorul Sfaturi Populare)
- Aneta Marinescu (Secția Organelor ... a C.C. al P.M.R., Sectorul Muncii de Partid în rândul Femeilor)
- Gheorghe Popa (C.C. al U.T.M.)
- Ion Ganea (Consiliul Central Sindical)
- Andrei Ganea (Direcția Generală a Treburilor Consiliului de Miniștri)

Comisia de Propagandă

- Paul Niculescu Mizil (Secția Propagandă a C.C. al P.M.R.)
- Valeriu Pop (Secția Propagandă a C.C. al P.M.R.)
- Constanța Beșcu (Secția Știință și Cultură a C.C. al P.M.R.)
- Maria Apostol (C.C. al U.T.M.)
- Ion Bucur (Consiliul Central Sindical)
- Cornelia Filipaș (Ministerul Culturii)
- Carol Beniș (Direcția Generală a Treburilor Consiliului de Miniștri)
- Tudor Olaru (Ziarul Scânteia)
- Alexandru Cornescu (România Liberă)
- Henri Dona (Radio)
- Vasile Dinu (Editura pentru Literatură Politică)

Comisia Juridico-Administrativă

- Ion Vințe (Șef Secția Administrativă a C.C. al P.M.R.)
- Aurel Ciupagea (Secția Adimistrativă a C.C. al P.M.R.)

¹¹⁹ A.N.I.C., *fond C.C. al P.C.R.* – *Cancelarie* dosar nr. 68/1955, f. 46-47.

- Rădulescu (Ministerul Justiției)
- Mircea Anghenie (Institutul de Științe Juridice)
- Vasile Niculescu (Direcția Generală a Treburilor Consiliului de Miniștri)

Comisia Economică

- Ion Olteanu (Secția Bunuri de Larg Consum a C.C. al P.M.R.)
- Ștefan Sasu (Secția Industrie Grea a C.C. al P.M.R.)
- Nicolae Sneider (Secția Agrară a C.C. al P.M.R.)
- Paraschiv Benescu (C.C. al U.T.M.)
- Gheorghe Milușă (Consiliul Central Sindical)
- Mihai Stovoiu (Direcția Generală a Treburilor Consiliului de Miniștri)
- Alexandru Rott (Ministerul Finanțelor)
- Birtaş Gavril (locțiitor de ministru, Ministerul Gospodăriei Comunale și Industriei Locale)
- Lazăr Davidovici (Centrocoop)

Comisia Financiară

- Ion Iliescu (Secția Gospodăriei de Partid a C.C. al P.M.R.)

POLITICAL STRUCTURES OF THE COMMUNIST REGIME. STUDY-CASE – THE LOCAL ORGANS OF THE STATE POWER. 1948-1965

Abstract

In this article we want to present the evolution of the local political structures which were controlled by the Romanian Working Party (RWP). We analyzed the organic and special laws, the elections organized in 1950, 1953, 1956, 1958, 1961, 1965. These structures representing the Government in territory were full of personal obedient to the Party-State. The activity of these organs was overlooked by a party structure, entitled the Popular Councils Sector of Organizational Section of RWP. In our paper we used especially documents from the archives.